

ንዑስ ክፍል ሁለት - የነቢዩ ሸክም

1. ታማኝነት - ሕዝቡ ከእግዚአብሔር ጋር ቃል ኪዳን ገብቷል፤ እንዲሁም እግዚአብሔርም ከእነርሱ ጋር ተመሳሳይ ድርጊት ፈጽሟል። ሕዝቡም ለእርሱ ታማኝ መሆን የነበረባቸው ከዚህ የተነሣ ነበር። ታማኝ ማለት ለተናገሩት ቃል እውነተኛ መሆን ማለት ነው። ሕዝቡ እግዚአብሔርን ለመከተልና ለመታዘዝ ከተሰማሙ በኋላ በመጨረሻ ባዕድ አምላኮችን በመከተል ከከነዓናውያን ሃይማኖት ውስጥ ተዘፍቀዋል። ከዚህም ባሕርይ ያገኙት ነገር ቢኖር የእግዚአብሔርን ፍርድ ብቻ ነበር። ይህም መጥፎ ባሕርይ ይታይ የነበረው ከህፃናትንና ነቢያትንም ጨምሮ በእያንዳንዱ የተባረተሰብ አባል ላይ ነበር። ኤር. 2:4-8ና 26-32፤ 3:6-10፤ 5:4-9 ና 18-31፤ 6:9-15 ና 27-30 ተመልከቱ።
2. ጥሪ - እግዚአብሔር ለንስሐ ያደረገው ጥሪ በሌሎች ክፍሎች ውስጥ እንደሚገኝ በዚህ ክፍል ውስጥ በተደጋጋሚ አይገኝም። ለዚህ ምክንያቱ ምናልባት እነዚህ ምዕራፎች የተጻፉት ተሐድሶ ባደረገበት ዘመን ስለሆነ ሕዝቡ ወደ እውነተኛ አምልኮ እንዲመለሱ ተገደው ይሆናል። ወይም ኃጢአታቸው በጣም የከፋ ከመሆኑ የተነሣ ንስሐ ከመግባታቸው በፊት በመጀመሪያ በቅርብ ጊዜ ውስጥ ስለሚደርስባቸው ፍርድ ማወቅ ስለነበረባቸው ይሆናል። ታማኞች ያልነበሩ ቢሆኑም እንኳ እግዚአብሔር ሳይረሳቸው ጥሪ አድርጎላቸዋል፤ ኤር. 2:1-3፤ 3:11-14፤ 21-25፤ 4:1-4 ና 6:16-21 ተመልከቱ።
3. ፍርድ - ይህ በቢይ ትምህርት ለሕዝቡ እጅግ የማይስማማ መስሎ ሳይታያቸው አይቀርም። ኢዮስያስ በበኩሉ የሃይማኖት መነቃቃት አስነሥቶ ነበር። ላይ ላዩን ትልቅ መሻሻል አድርጓል። ኤርምያስ የሕዝቡ ልብ ካልተለወጠ በሰማሪያ ላይ የሆነው ነገር በኢየሩሳሌም ላይ እንደሚፈጸም ያውቅ ነበር። በዚያን ጊዜ አሦር እየተጻከመች ሲሆን ይሁዳ ግን እየተጠናከረች ነበር፤ ፍርድም የቀረበ መስሎ አይታይም ነበር። ነገር ግን የኤርምያስ ትንቢቶች የተመሠረቱት ሕዝቡ በሚሰጡት ዓፅፋ ላይ ሳይሆን በእግዚአብሔር በራሱ ባሕርይ ላይ ነበር፤ ኤር. 2:14-19፤ 33-37፤ 4:5-12፤ 23-31፤ 5:10-17፤ 6:1-5 ና 22-26 ተመልከቱ።

ንዑስ ክፍል ሦስት - ማብራሪያ

በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ የሚገኘውን ጽሑፍ በተከታታይ ከመመልከት ይልቅ ኤርምያስ ይናገራቸው በነበሩት ዋና ዋና ነጥቦች ላይ እናተኩራለን።

1. የእነዚህ ምዕራፎች ዋና ትምህርት ፍርድ ነው። ሕዝቡ ከእግዚአብሔር መራቃቸው ስደተኛ አድርጓቸው ነበር፤ 2:14-19። ኃጢአት በማድረግ ላይ

ያሉ ቢሆኑም እንኳ ራሳቸውን ንጹሕ አስመስለው ለማቅረብ ጥረዋል፤ 2:33-37። ከባቢሉን የሚመጣው ሠራዊት ልክ እንዳንበሳ በላያቸው ሊመጣ ነው፤ 4:5-10። ጠላት ከተማይቱን በሙሉ እንዲያጠፋ ተልኳል። ሕዝቡ በአጠቃላይ ማድረግ የሚችሉት ነገር መሸሽ ብቻ እንደሆነ ተገልጿላቸዋል፤ 4:11-12። ነቢዩ በየትኛውም አቅጣጫ ቢመለከትም በሁሉም አቅጣጫ የነበረው ጭንቀት ብቻ ነው። የእግዚአብሔር ቁጣ በየትኛውም ሥፍራ ግልጽ ነበር፤ 4:23-26። ከፍተኛ ፍርድ በመምጣት ላይ የነበረ ቢሆንም እግዚአብሔር ምሕረት እንደሚያደርግ ተናግሯል፤ 4:27-31። የባዕድ መንግሥት ወደ ይሁዳ መጥቶ እርቃኗን ያስቀራታል። ይሁዳም በአጠቃላይ ሙሉ በሙሉ ተደምስሳለች፤ 5:10-17። በዚህ ክፍል እንደሚታየው ወራሪዎች ይሁዳን ለማውደም በዝግጅት ላይ ሲሆኑ፡ 6:1-5 የይሁዳ ሕዝብም የጠላትን መምጣት በፍርሐት እየተጠባበቁ ናቸው፤ 6:22-26። ኤርምያስም ሕዝቡ ንስሐ እንዲገቡ ያሳስባል።

2. የእነዚህ ሁሉ ፍርዶች ምክንያት የሕዝቡ እምነት ማጣት ነው። ምክንያቱም እግዚአብሔር ቢመራቸውና የሚያስፈልጋቸውን ቢያዘጋጅላቸውም እንኳ እነርሱ ተቃውሞ አስነሥተውበታል፤ 2:4-8። እግዚአብሔርን ከማምለክ ፈንታ ፈታቸውን ወደ ጣዖታት መልሰው ነበር፤ 2:26-32። ይሁዳም የከነዓናውያንን ሃይማኖት በመከተል በእግዚአብሔር ላይ እመንዝራለች፤ 3:6-10። ነቢዩ ወደ የተኛውም አቅጣጫ ቢመለከት የሚያየው ተመሳሳይ ነገር ነበር። የሕዝቡ ፍላጎት ኃጢአት ማድረግ ብቻ ነበር፤ 5:4-9። እነርሱን ከኃጢአት ለመመለስ እግዚአብሔር የፈለገውን ቢያደርግም እንኳ ከእርሱ ከመራቅ ወደኃላ አላሉም፤ 5:18-31። የኤርምያስን ቃል አንሰማም በማለት ራሳቸውን ምንም ስሕተት እንደሌለባቸው በማድረግ ይመላለሱ ነበር፤ 6:9-15። ፈተና ቢቀርብላቸውም መልስ አልሰጡም። ጥፋታቸውን ቢያውቁም እንኳ መመለስ አልፈለጉም ነበር፤ 6:27-30።

3. ይህ በዚህ እንዳለ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ተከታታይ ጥሪ አቅርቦላቸዋል። ንስሐም እንዲገቡ ጋብዟቸዋል። ወደ እርሱ ሊመለሱ የሚችሉበት ጊዜ ነበራቸው፤ እሥራኤል ግን አንድ ጊዜ ከእግዚአብሔር ስለተለየች ምንም ግንኙነት አልነበራትም፤ 2:1-3። የእሥራኤልም ኃጢአት ከይሁዳ ስለሚሻል እርሷ የተለየ ጥሪ ተደርጎላታል፤ 3:11-14። ባልተስተካከለ ባሕርይም ውስጥ ቢሆኑም እግዚአብሔር ወደ እርሱ እንዲመለሱ ጠርቷቸዋል፤ 3:21-25። ወደ እርሱ በሚመለሱበትም ወቅት የእግዚአብሔርን በረከት እንደሚቀበሉ ተናግሯቸዋል፤ 4:1-4። እንዴት ወደ እግዚአብሔር ሊመለሱ እንደሚችሉ ተናግሯቸዋል። መንገዱም ከፍት ሆኖ ይጠብቃቸው ነበር፤ 6:16-21።

4. አልፎ አልፎ እግዚአብሔር የገሰገፈው ሲሆን የሚያደርጓቸውን ነገሮች ከንቱነት አሳይቷቸዋል፤ 2:9-13። በመጨረሻም ኢየሩሳሌም ምንም ተስፋ የሌላት እንደሆነች ቀርቧል። አእምሮዋን ወደ እግዚአብሔር እንድትመልስ የሚያደርጋት ነገር ቅጣት ብቻ ነው፤ 6:6-8።
5. ሕዝቡን ኃጢአት አታሏቸው ነበር። ከእግዚአብሔርም ምን ያህል እንደራቁ እንኳን ማወቅ በማይችሉበት ደረጃ ላይ ነበሩ። ዓይናቸው ታውሯል፤ ጆሮአቸውም ለእነርሱ የተሰጠውን ቃል እንዳያደምጥ ደንቁሮአል፤ 2:20-25። በከነዓናውያን ሃይማኖትና በጣዖት አምልኮ ውስጥ ስለመዘፈቃቸው ምንም ነገር አይሰማቸውም ነበር። እውነተኛውን መንገድ አውቀው ነበር፤ አሁን ግን ወደ ጨለማ ተመልሰዋል፤ 3:1-5። ይህ የማታለል ተግባር የሕዝቡ ባሕርይ ነበር። ባሕርያቸው በአጠቃላይ መጥፎ ነበር። ከእነርሱ መካከል አንድም እውነተኛ ሰው አልነበረም፤ 5:1-3።
6. በምዕ. 2-6 ውስጥ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ብዙ የተሰፋ ቃላት ሲሰጥ አናይም። ያስገነዘባቸው አስቀድሞ ወደ እርሱ መመለስ እንደሚያገኛቸውና፤ ከዚያ በኋላ እርሱ ቁስላቸውን እንደሚፈውስ ነው። የተሰፋ ቃል ሊገባላቸው የሚችለውም ከዚህ በኋላ ነበር፤ ኤር. 3:15-20።
7. ምናልባት እነዚህ ምዕራፎች የተነገሩት በተለያዩ ጊዜያት ሳይሆን አይቀርም። ይህ ቢሆን በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥም ነቢዩ በተለያዩ መንገዶች ለሕዝቡ ሲናገር እንመለከታለን። እነዚህም ኤርምያስ ነቢይ በነበረበት ወቅት በይሁዳና በኢየሩሳሌም የነበሩትን ሰዎች መንፈሳዊ ሁኔታ በግልጽ ያሳዩናል።

ንዑስ ክፍል አራት - ልዩ ጠቃሚ ነጥቦች

1. በኤር. 2:2 እንደተገለጠው እግዚአብሔር የጋብቻን ውል በሚመስል ከሕዝቡ ጋር አድርጎአል ይላል። ከዚህም የተነሣ እነርሱ የእርሱ ልዩ ሕዝብ ሆነዋል። ሕዝቡ ግን ስምምነቱን ችለው በማለት ልክ ውል እንደሌለ የማስመስል ሙከራ አድርገዋል፤ 2:20። ነቢዩ የይሁዳን ኃጢአት ዝሙት ብሎ የሚጠራው ለዚህ ነው፤ 3:1-2። የእነርሱ ኃጢአት ከማንኛውም ሕዝብ ኃጢአት ይልቅ የከፋ ነበር። ምክንያቱም እነርሱ የእግዚአብሔር ሕዝብ ስለሆኑ ሊሰጡት የሚችሉት ምክንያት ከሌላው በጣም ያነሰ ነው። ከእነርሱ ጋር ስምምነት ያደረገው እርሱ ብቻ ሳይሆን እነርሱም በበኩላቸው ከእርሱ ጋር ስምምነት አድርገዋል። እርሱ የእነርሱ እንደመሆኑ መጠን እነርሱም የእርሱ ናቸው። እንደ ካህናትና ነቢያት የመሳሰሉት ሕዝቡን መርዳት የነበረባቸው ሰዎች ቢሆኑም እንኳ ያደረጉት ነገር ሕዝቡን ማታለል ብቻ ነበር፤ 5:30-31።

2. ሕዝቡ የአምስቱን የሙሴ መጻሕፍት ጥቂት ሥርዓታትን መታዘዝ እና በተጨማሪም የአባቶችን ልምዶችና ወጎችንም ማክበር ይቻላል የሚል ግምት ነበራቸው። ስለዚህ እንደገና ተመልሰው በከነዓናውያን ሃይማኖት ሊዘፈቁ በቅተዋል። እግዚአብሔር ግን አስቀድሞ እርሱንና የከነዓናውያን ሃይማኖት አንድ ላይ ቀላቅለው ሊያመልኩት እንደማይችሉ ደጋግሞ አስጠንቅቆአቸዋል፤ 2:9-13። ይህም ድርጊታቸው እግዚአብሔር እጅግ የሚጠላቸውን ነገሮች ወደ ማድረግ መራቸው፤ 3:1-5። መጀመሪያ ወደ ከነዓን ሲገቡ እነዚህን ነገሮች እንዲያጠፉ ነግሮአቸው ነበር። እነርሱ ግን ይህንን እግዚአብሔር የሰጣቸውን ትዕዛዝ መጠበቅ ስለተዉ በእነዚህ ነገሮች ተሸንፈዋል።

3. ይህ ሁሉ ቢሆንም እግዚአብሔር ለእነርሱ ምሕረት ለማድረግ ዝግጁ ነበር። ጊዜው ሳያልፍባቸው ወደ እርሱ እንዲመለሱ በኤርምያስ አማካይነት ተማፅኗቸዋል። ዋና ዋና ትምህርታቸው ስለ ፍርድ ብዙ ክፍሎችን የተመለከትን ቢሆንም ለዚህም ፍርድ ምክንያት የሆነው ቃል ኪዳን መጥቶላቸው ነበር። እግዚአብሔር ግን ከፍርድ ይልቅ ምሕረት ስለሚመርጥ ወደ እርሱ እንዲመለሱ ብዙ ጊዜ ጥሪ አድርጎላቸዋል። በመጨረሻ ግን የኤርምያስ መልእክት ይዘቱ ሲለወጥ ይታያል፤ ይኸውም ሕዝቡ ከሚደርስባቸው ጥፋት ሊያመልጡ የሚችሉት እጃቸውን ለባቢሎናውያን በመስጠትና እግዚአብሔር በእነርሱ በኩል የላከባቸውን ፍርድ በመቀበል ብቻ ነው የሚል ነበር።

ንዑስ ክፍል አምስት - ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

1. እነዚህ ምዕራፎች በጠቅላላ ፍርድ የሚሰጥ ራሱ እግዚአብሔር እንደሆነ ያሳዩናል። እርሱም የጋጢአተኝነታቸው ውጤት ፍርድ ብቻ ነው በማለት አልተዋቸውም፤ ወይም ሕዝቡን በጦርነት ውስጥ በመከተት በባቢሎናውያን እንዲሸነፍ አላደረገም። እግዚአብሔር ራሱ ምን እንደሚደርስባቸው ከማሳሰቡም በላይ እርሱ ራሱ የባቢሎናውያንን ሠራዊት አስነሥቶባቸዋል። በዚህም የተነሣ በይሁዳ የሚኖረው ሕዝብ በባቢሎን ሳይሆን በእግዚአብሔር እንደትሸነፈ ያውቅ ነበር። ይህን የመሰለው ፍርድ ባለፈው ጊዜ ብቻ የሆነ አይደለም፤ አሁንም ቢሆን አውቀው የማይታዘዙትን እግዚአብሔር ይቀጣቸዋል።

2. ሕዝቡ ሌላ ሁለተኛ ረዳት ሲፈልጉ እግዚአብሔር በዚህ አይከበርም። ሕዝቡም እርሱን ራሱን ብቻ እንዲያመልኩት ይፈልጋል። ሕዝቡም አስቀድሞ እርሱን ስለመረጠ ከዚያ በኋላ ሁለት ምርጫ ሊኖራቸው አይችሉም። እርሱን ከመረጡ በኋላ ወደ ከነዓን ሃይማኖት መመለስ እግዚአብሔርን እንደመስደብ የሚቆጠር ነው። በሮምም የሚኖሩ አንዳንድ ክርስቲያኖች ያደረጉት ጥፋት ከዚህ ጋር ይቀራረባል። ጳውሎስ በዕብራውያን መልእክቱ ውስጥ ለእነዚህ ሰዎች የጻፈ

ሲሆን፤ የክርስቶስ መሆንና በሌሎች የሃይማኖት ሥርዓቶች ውስጥ ደግሞ መሳተፍ የማይቻል መሆኑን አሳስቦአቸዋል።

3. እነዚህ ምዕራፎች በሙሉ የተሞሉት በነቢዩ ኤርምያስ አማካይነት ለሕዝቡ በተሰጠ የእግዚአብሔር ቃል ነው። ሕዝቡ እግዚአብሔር ስለተናገራቸው እርሱ ከእርሱ የሚፈልገው ምን እንደሆነ አውቀዋል። የእግዚአብሔርን ዕቅዶችና ዓላማዎች በሚመለከት ምንም ጥያቄ አልነበራቸውም። በዚያ ዘመን እግዚአብሔር ለይሁዳና ለኢየሩሳሌም ሕዝብ በኤርምያስ አማካይነት የተናገረው ቃል ዛሬም ቢሆን በእኛ ላይ ሥልጣን አለው። ምክንያቱም የእግዚአብሔር ቃል ስለሆነ አይለወጥም፤ ዋጋውም አይቀንስም። እግዚአብሔር በኤርምያስ ዘመን በኢየሩሳሌም ለነበረው ሕዝብ ያሰብ እንደነበረ ሁሉ ለእኛም ያስብልናል።

ንዑስ ክፍል ስድስት - የክለሳ ጥያቄዎች

1. ኤርምያስ የሞተው የት ነበር?
2. ኤር. 2:6 ከሌላው ክፍል የተለየ የሆነበት ምክንያት ምንድነው?
3. ኢዮስያስ አባት ማን ነበር? አያቱስ?
4. ኢዮስያስ የሞተው በስንት ዓመቱ ነው? ዘመኑስ?
5. በኢዮስያስ ዘመን ስለተደረገው የሃይማኖት መነቃቃት የሚናገሩት የትኞቹ ምዕራፎች ናቸው?
6. ኤርምያስ ይህንን የሃይማኖት መነቃቃት በመጽሐፉ ውስጥ ለምን አልጠቀሰውም?
7. ሕዝቡ እምነተቢስ ተብለው ሊጠሩ የቻሉት ለምንድነው?
8. እምነተቢስ የነበሩት መሪዎችስ እነማን ናቸው?
9. በኤር. 2-5 ውስጥ ለሕዝቡ የተሰጡት የንስሐ ጥሪዎች ጥቂት የሆኑበት ምክንያት ለምንድነው?
10. ፍርድ በዚያ ዘመን የማይመጣ የመሰላቸው ለምንድነው?
11. ነነዌ የአሦር ዋና ከተማ ነበረች። ይህችም ከተማ በባቢሎን የተሸነፈችው መቼ ነበር?
12. በኤር. 2-6 ውስጥ በተደጋጋሚ የሚታየው ዋና ትምህርት ምንድነው?
13. በይሁዳ ላይ ፍርድ የሚያስከትልባት ነገር ምንድነው?
14. እግዚአብሔር የይሁዳና የኢየሩሳሌምን ሕዝብ የገሠፀው ለምንድነው?

15. የይሁዳ ሕዝብ የኮበለለው የትኛውን ሃይማኖት ለመከተል ሲል ነው?
16. ሕዝቡ አሁንም ሊያደርገው የሚችለው ነገር ምንድነው?
17. ባቢሎናውያን ይሁዳን እንዲወሩ ያደረገው ማን ነው?
18. ሕዝቡ እግዚአብሔርን የሰደቡት በምንድነው?
19. በኤር. 2-6 ውስጥ የምናገኘው የማንን ቃል ነው?

ንዑስ ክፍል ሰባት አስተዋፅኦ

የይሁዳ ኃጢአተኝነት - ኤር. 2: 1-37

- 1-3 - የይሁዳ የመጀመሪያ ፍቅር
- 4-8 - እምነተቢሰነት
- 9-13 - ክሕደት
- 14-19 - እሥረኞች
- 20-25 - ኃጢአት የማድረግ ምኞት
- 26-32 - ክሕደት
- 33-37 - ውርደት

የኃጢአት ማታለያ - ኤር. 3: 1-25

- 1-5 - ዝሙት
- 6-10 - የይሁዳ መታለል
- 11-14 - ለእሥራኤል የተደረገ ጥሪ
- 15-20 - የሕዝቡ መሰብሰብ
- 21-25 - ንስሐ

የማይቀር ፍርድ - ኤር. 4: 1-31

- 1-4 - የንስሐ ጥሪ
- 5-8 - የተበቃዮች መምጣት
- 9-10 - ፍርሐት

- 11-17 - ፍርድ
- 18-22 - ጥፋት
- 23-26 - መራቆት
- 27-31 - መከራና ሞኝነት

የኃጢአት መዛመት - ኤር. 5: 1-31

- 1-3 - የእውነት መጥፋት
- 4-6 - በሁሉ ላይ የሚደርስ ጥፋት
- 7-9 - ቅጣት
- 10-17 - መገረዝ
- 18-31 - ገደብ የለሽ ኃጢአት

ኃጢአተኛ ከተማ - ኤር. 6: 1-30

- 1-5 - የማይቀር ሰልፍ
- 6-8 - ኃጢአተኛዋ ኢየሩሳሌም
- 9-15 - በኃጢአት መሸነፍ
- 16-21 - አለመታዘዝና ቅጣት
- 22-26 - ጥፋት
- 27-30 - ለዘላለም አለመንጸት

ክፍል ሰባት - ኤር. 7-12

ንዑስ ክፍል አንድ - ታሪካዊ አቀማመጥ

1. ምናልባት ኢሳይያስ የሞተው በደጉ ንጉሥ ሕዝቅያስ ልጅ በምናሴ ዘመነ መንግሥት ሳይሆን እንደማይቀር ተመልክተናል። በይሁዳ ከነገሡት ነገሥታት መካከል ምናሴና ልጁ አሞን እጅግ በጣም ዓመፀኞች ነበሩ። አሞን የመራው ለአጭር ጊዜ ብቻ ሲሆን ከእርሱ ቀጥሎ ልጁ ኢየሱያስ በፈንታው ነግሦአል። በምናሴና በአሞን ዘመን በይሁዳ ምንም ነቢያት አልገበሩም። ሕዝቡ በተለያዩ መንገዶች ይሰቃዩ ነበሩ። በሁሉም ቦታ ተሰራጭቶ ከነበረው ኃጢአት የተነሣ አብዛኛዎቹ ጻድቃን መከራ ይደርስባቸው ነበር። ከምናሴ ዘመነ መንግሥት

በፊትም ቢሆን የሰማሪያ ከተማ በአሦራውያን ቁጥጥር ሥር ውላ ስለነበር አሥሩ ነገዶች ተማርከው ነበር። ይሁዳ ይህንን ትምህርት ጨርሳ ረስታዋለች።

2. በኤርምያስ ዘመን አስደናቂ ለውጥ ተደርጎ ነበር። አሦር በመዳከም ላይ ነበረች። ዋና ከተማዋም ነነዌ በ612 ዓ. ዓ. ተደምስሳለች። ባቢሎንም እጅግ በመጠናከር ላይ ነበረች። ኢሳይያስ ባቢሎን ኃያል መንግሥት እንደምትሆን ለሕዝቅያስ አሳስቦታል፤ ኢሳ. 39። ኢዮስያስ በአሦር አማካይነት በጣም ስቃይ ሰለደረሰበት ባቢሎን አሦርን ድል ስታደርግ ለማየት የናፈቀ ሲሆን በአንፃሩ ግን ባቢሎን ልክ እንደ አሦር ጩካኝ እንደማትሆንና በመጨረሻም ኢየሩሳሌምንና ይሁዳን እንደምትደመስስ አልተገነዘቡም።

3. ሦስተኛዋ ኃያል መንግሥት ግብፅ የነበረች ሲሆን በኤርምያስም ዘመን ስለ ግብፅ አንዳንድ ነገሮች ተጽፏል። ባቢሎን ኃያል መንግሥት ስትሆን ማየት አትፈልግም ነበር። የግብፅ ንጉሥ አሦር ከባቢሎን ጋር ስትዋጋ እርዳታ ለማድረግ ወደ ሰሜን ተጉዛ ነበር። ኢዮስያስ ግን አሦር እርዳታ እንድታገኝ ስላልፈለገ የግብፅ ንጉሥ ወደ ሰሜን እንዳይሄድ ለመከላከል ሲል ከእርሱ ጋር በመጊዶ ውጊያ አድርገዋል። በዚህም ምክንያት በ609 ዓ. ዓ. ኢዮስያስ በግብፅ ንጉሥ ተገድሏል። ከዚህ በኋላ የግብፅ ንጉሥ ብዙ የአሦር ከተሞችን በመያዝ ለብዙ ዓመታት ከባቢሎን ጋር ተዋግቷል። በእነዚህም ዓመታት ውስጥ የይሁዳ እንቅስቃሴ በግብፅ ቁጥጥር ሥር ነበር።

ንዑስ ክፍል ሁለት - የነቢዩ ሸክም

1. ሕዝቡም የባቢሎናውያን ወረራ ካስከተለባቸው ችግር ለመዳን ንስሐ የመግባት ዕድል ተሰጥቶአቸዋል። ምንም እንኳ ሕዝቡ ኃጢአታቸውን እንደተሸመሩት ሆነ ብለው ስለሆነ ኤርምያስ ዘወትር የንስሐ ጥሪ ባያደርግላቸውም እስከ መጨረሻው ቀን ድረስ እግዚአብሔር ወደ እርሱ እንዲመለሱ ጋብዞአቸዋል፤ 7:1-7። ኤርምያስም ሕዝቡ የባሕሪያቸውን አስቀያሚነት እንዲመለከቱ አዘውትሮ ፀባያቸው ምን እንደሚመስል ያሳያቸው ነበር። በዚህ ምክንያት የእግዚአብሔር ፍርድ እንደሚገባቸው ግልጽ ነበር። ይህም የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን መጣሳቸውን ሙሉ በሙሉ ያረጋግጣል፤ ከዚያም የተነሣ የእርሱን ጥበቃ እናገኛለን ብለው መጠበቅ አይችሉም።

2. ሐሰተኛ ሃይማኖት ሕዝቡን ከእግዚአብሔር አርቆአቸዋል። የእግዚአብሔርን ታላቅነት ቢያስታውሱና ጣዖታትን የመከተል ፍጹም ጥቅመቢስነት ቢፈጹ ኖሮ፣ ከእግዚአብሔር ነገዶች ፈቀቅ አይሉም ነበር። የኤር. 10 ዓቢይ ትምህርት ይህ ነው። ሕዝቡ ለራሳቸው ጣዖታትን የሚፈጥሩበት መንገድ ምን እንደሆነ በቁ. 1-5 ውስጥ ተገልጿል። ሰው እንዴት እግዚአብሔር ከጣዖታት ጋር ሊያወዳድር እንደሚችል ኤርምያስ በዚህ ክፍል አስቀምጧል፤ ቁ. 6-10። እግዚአብሔር

እነዚህን ጣዖታት ያወግዛል፤ ቁ. 11። የእግዚአብሔር የበላይነት የመፍጠር ችሎታው እንደተገለጠ ያሳያል፤ ቁ. 12-16። ጣዖታትን የሠሩትን ግን ይፈርድባቸዋል፤ ቁ. 17-18።

3. ኤርምያስ በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ ራሱ የተሰማውን ስሜት በጣም ግልጽና ልዩ በሆነ መንገድ ይገልጻል። እነዚህ ምዕራፎች ኤርምያስ ምን ያህል እንደተሰማው ብቻ ሳይሆን በተጨማሪም እግዚአብሔርም ለሰጣቸው መልእክት ሕዝቡ በሰጠው መልስ የተሰማውን ስሜት ይገልጽናል፤ ለዚህም 8:18-21 ና 10:19-25 ተመልከቱ። ኤርምያስ የሰጠውን መልስ እግዚአብሔር ከመላው ሕዝብ የሚሻው እንጂ በእነርሱ መካከል ከሚገኝ አንድ ጻድቅ ሰው ብቻ የሚፈለገው አልነበረም። አንዳንዴ የኤርምያስ መልስ ከሚፈለገው በላይ ይመስላል። ሆኖም የእርሱን ዕንባ በፍጥነት ከሚሆነው የባቢሎናውያን ወረራ አንፃር ልንገመግመው ያሻል። ምክንያቱም የሕዝቡ ልቦ ደንዳናነት ይህን ጥፋት በምድሪቱ ላይ ሊያመጣባት ነበርና ነው።

ንዑስ ክፍል ሦስት - ማብራሪያ

1. በቤተ መቀድሱ እናምናለን እያሉ በኃጢአት መኖር ሕዝቡን ከእግዚአብሔር ቁጣ አያድናቸውም። ምክንያቱም የእግዚአብሔር ጥያቄ ንጽሕናን የሚመለከት ነው፤ 7:1-7። በሳሙኤል ዘመን ታቦቱ የነበረው በቤሎ ቢሆንም እንኳ፤ እግዚአብሔር ሴሎን አጥፍቶአታል። ኢየሩሳሌምም የሚደርስባት ከዚሁ ጋር ተመሳሳይ ነገር እንደሆነ ተገልጿል፤ 7:8-15። የኢየሩሳሌምም ነዋሪዎች ምንም ተስፋ አልነበራቸውም። እያወቁ ለባዕድ አማልክት መሥዋዕትን ያቀርቡ ነበር፤ 7:16-20። አስፈላጊው ነገር ... መሥዋዕት ነው ወይስ መታዘዝ? አኗኗራቸው በእግዚአብሔር ፊት ንጽሕና ከሌለው መሥዋዕታቸው ምንም ጥቅም አይሰጥም፤ 7:21-26። የእግዚአብሔርን ቃል አንሰማምና አንታዘዝም በማለታቸው ከእግዚአብሔር ተቃውሞ እንደሚደርስባቸው ይጠቁማል፤ 7:27-29። በመጨረሻም በ586 ዓ.ዓ. ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን ሲደመስስ በኤር. ምዕ. 7:30-34 ያለው ትንቢት ፍጻሜ ሊያገኝ ችሏል።
2. የሕዝቡ ኃጢአት ከፍተኛ ውርደትና ሐፍረት እንደሚያስከትልባቸውና አጥንታቸውም ከመቃብር ወጥቶ በምድር ላይ እንደሚሰጣ ይናገራል፤ 8:1-3። እንስሳትና ወፎች እንዴት መኖር እንደሚገባቸው ያውቃሉ፤ እነዚህ ሰዎች ግን የእግዚአብሔርን ፍርድ ማወቅ አልቻሉም፤ 8:4-7። ማስተማር የነበረባቸው ነቢያትና ካህናትም ማስተማር ሲገባቸው ምግባራቸው ሕዝቡን ከእግዚአብሔር እንዲርቅ አድርጎት ነበር፤ 8:8-13። ይህ ጠባያቸው ፍርድ እንደሚያመጣባቸው እርግጥ ነበር፤ እንዲያውም በመምጣት ላይ የነበረውን

ሠራዊት ድምፅ እየሰሙ ነበር፤ 8:14-17። ኤርምያስም የሕዝቡን ግትርነት ስለተመለከተ ልቡ ተሰብሯል፤ 8:18-22።

3. ሕዝቡ በጣም ኃጢአተኛ ስለሆነ የኤርምያስ ፍላጎት ከሕዝቡ ራቅ ማለት ብቻ ነበር፤ 9:1-3። ምንም እምነት የሚጣልበት ሰው አልነበረም፤ የሁሉም ሰው ፍላጎት ወገኑን መሸንገልና ማታለል ነበር 9:4-6። የዚህም ሥነምግባር ብልሽት ውጤት አንድ ብቻ እንደሆነ እግዚአብሔር ተናግሯል። ይኸውም ሕዝቡን በፍርድ ማንጸት እንዳለበት ነው፤ 9:7-9። በዚህም ምክንያት አገሪቱ በአጠቃላይ ሥቃይ ልትቀበል ነው። ፍርዱም የሚያጠቃው ሕዝቡን ብቻ ሳይሆን ከተሞቹንም ጭምር ነው፤ 9:10-11። ለዚህም ጥፋትና ደም መፍሰስ ምክንያት የሆነውን ነገር ለሚጠይቅ ሁሉ ግልጽ ነበር። ይኸም የሕዝቡ እግዚአብሔርን መካድ ነበር፤ 9:12-16። በመምጣት ላይ ከነበረው መከራ የተነሣ አገሩ ሁሉ በለቅሶና በጩኸት ተሞልቶ ነበር፤ 9:17-19። ሞትም በየቦታው ነበር፤ 9:20-22። አገሪቱ በሕይወትና በሰላም ከመሞላት ፈንታ በሬሳ እንደምትሞላ እግዚአብሔር ተናግሯል። እውነተኛ ያልሆነንን እምነት ማስወገጃውና በእግዚአብሔር ብቻ የመታመኛው ወቅት አሁን ነው፤ 9:23-24። የይሁዳ ሥራ በአካባቢዋ እንዳሉት አሕዛብ ጎረቤቶችም ስለሆኑ ልክ እንደ እነርሱ ተቆጥራለች፤ 9:25-26።

4. ሕዝቡ ከጫካ እንጨት የተሠሩትን ጣዖታት መፍራትና ማምለክ እንደሌለባቸው አሳስቦአቸዋል፤ 10:1-5። እግዚአብሔር ብቻ ኃይል ነው፤ 10:6-11። ፈጣሪ በመሆን ሊፈራ የሚገባው እርሱ ብቻ ነው። ሕዝቡም ግራና ቀኛቸውን በመመልከት እግዚአብሔር በፍጥረት ላይ ያለውን ኃይል ነው፤ 10:6-11። ፈጣሪ በመሆን ሊፈራ የሚገባው እርሱ ብቻ ነው። ሕዝቡም ግራና ቀኛቸውን በመመልከት እግዚአብሔር በፍጥረት ላይ ያለውን ኃይል ማየት ነበረባቸው፤ 10:12-16። ከዚህ በኋላ እርሱንና የአሕዛብ ጣዖታትን ሊያወዳድሩ ይችላሉ። እግዚአብሔር ሕዝቡን ሊያስጨንቅ እንደሆነ ይናገራል፤ 10:17-18። ከዚያም በኋላ በባዕድ አገር ይበታተናሉ። ኤርምያስም ይህንን ሲሰማ ልቡ ተሰብሯል፤ 10:19-22። እግዚአብሔር ለእርሱና ለሕዝቡ ምሕረት እንዲያደርግ ጠይቋል፤ 10:23-25። ምክንያቱም ሊያድናቸው የሚችል የእግዚአብሔር ምሕረት ብቻ ነው።

5. ኤርምያስ ቃል ኪዳኑ በምን ላይ እንደተመሠረተ ከእግዚአብሔር ማሳሰቢያ ተሰጥቶታል፤ 11:1-5። በረከትና መርገም ሁለት አማራጮች የተሰጣቸው ሲሆን፣ ቃል ኪዳኑ በእነርሱ መታዘዝ ላይ የተመሠረተ መሆኑን ሕዝቡን እንዲያስጠነቅቅ ለነቢዩ ተነግሮታል፤ 11:6-8። የይሁዳና የኢየሩሳሌም ሕዝብ ግን እግዚአብሔርን አንታዘዝም ብለው ባዕድ አማልክትን ወደ ማምለክ ሄዱ፤ 11:9-13። ስለዚህ እግዚአብሔር ማድረግ የሚችለው በሕዝቡ ላይ መፍረድና

መቅጣት ብቻ ነው፤ 11:14-17 ምክንያቱም ሕዝቡ እርሱንና ምሕረቱን አንፈላግም ብለዋል። በተጨማሪም ሕዝቡ ኤርምያስ ላይ አደጋ ለማድረስ እንዳሰቡ እግዚአብሔር አሳይቶታል፤ 11:18-20። ኤርምያስ ግን ይህን አልተገነዘበም ነበር። እግዚአብሔርም በእናቶት ሕዝብ ላይ የፍርድ ቃል የተናገረበት ምክንያት ይህ ነበር፤ 11:21-23።

6. እግዚአብሔር ትዕግሥቱን ለሕዝቡ ለምን እንዳበዛላቸው ኤርምያስ ሊረዳው ያልቻለ ነገር ነበር፤ 12:1-4። የሕዝቡ ክፋት ከፊት ይልቅ እየባሰ መሄዱን እግዚአብሔር ለኤርምያስ ያሳስበዋል፤ 12:5-6። ኤርምያስ ለዚህ ነገር እራሱን ማዘጋጀት ነበረበት። እግዚአብሔርም ፍርዱ በሚሰጥበት ወቅት ከኃጢአታቸው የተነሣ ምድሪቱን ዕርቃኗን ያስቀራታል፤ 12:7-13። ሆኖም እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ የሚነሡትንም ባዕድ መንግሥታት ደግሞ እንደሚፈርድባቸው ይናገራል፤ 11:14-17።

ንዑስ ክፍል አራት - ልዩ ጠቃሚ ነጥቦች

1. ምዕ. 7 ና 12 የያዙት ተመሳሳይ ዓቢይ ትምህርት ነው። ሁለቱም ምዕራፎች ምድራዊ ፍርድ የሚፈረድባቸው ከባሕርያቸው አንፃር እንጂ ከእግዚአብሔር ጋር ባላቸው የቃል ኪዳን ስምምነት አይደለም ይላሉ። እግዚአብሔር ሰፊ በሆኑና የተለያዩ መንገዶች ጻድቅ መሆኑን ለሕዝቡ ሲገልጽላቸው እናያለን፤ እነዚህም ሁለት ገጽታዎች አሏቸው፡- 1ኛ ሕዝቡ ጻድቅ እንዲሆኑ ይጠይቃል። ምክንያቱም ሕዝቡ እርሱ ያዘዘውን ዓይነት አኗኗር መኖራቸው የቃል ኪዳን አንድ ክፍል ነው። 2ኛ እነርሱ እነዚህን ነገሮች ባያደርጉ ይፈርድባቸዋል፤ ስላልታዘዙም ቅጣት ይቀበላሉ። በተቃራኒው ግን በኤርምያስ ዘመን የነበሩት አይሁዶች እግዚአብሔር እንደሚጠብቃቸውና የእነርሱ መጥፎ ጠባይ ግድ እንደማይሰጠው አድርገው በተሳሳተ አኳኋን ያስቡ ነበር።
2. በምዕ. 8ና 9 ውስጥ ፍርዱ የማይቀር መሆኑን ሕያው በሆነ አገላለጽ አቅርቦታል። ምክንያቱም በየትኛውም አቅጣጫ ሲመለከት የሚያየው የጥፋትና የመራቅት ምልክቶችን ነው። እነዚህ ምልክቶች ሁለት ጥቅሞች ሳይኖራቸው አይቀርም። አንደኛ፡- ንስሐ ካልገቡ ፍርድ የማይቀር ነገር መሆኑን ለሕዝቡ ሳያሳስቧቸው አይቀርም፤ 9:12-19። ሁለተኛ፡- ይህንን ፍርድ ያወጀው እግዚአብሔር ራሱ መሆኑን ለሕዝቡ ሳያሳውቋቸው አይቀርም። በመጨረሻም የኤርምያስ ትንቢት እውነት መሆኑን የሚያሳየን ምዕ. 52 ነው። ከዚያም በኋላ ሕዝቡ ወደ ኋላቸው ተመልሰው የቀደሙትን ምልክቶች ማየት ይችላሉ።
3. በምዕ. 10ና 11 ውስጥ እግዚአብሔርና ሕዝቡ ተነፃፅረዋል። የጣዖታት ከንቱነት በምዕ. 10 ውስጥ ቀርቧል። ሕዝቡም በጣም ሞኞችና ዕውሮች ከመሆናቸውም የተነሣ እግዚአብሔር የላከላቸውን መልእክተኛ እንኳ ሊገድሉት ፈልገው ነበር፤

11: 18-23። ኤርምያስ ግን በእነርሱ ላይ ምንም ያደረገባቸው ነገር አልነበረም። በእርግጥ ከኃጢአተኝነታቸው የተነሣ ልቡ አንዝና ነበር፤ 10: 19-25። በተጨማሪም የእርሱ ሐዘን እግዚአብሔር ስለ ሕዝቡ የተሰማውን ሐዘን የሚያሳይ ነበር። ሆኖም ሕዝቡ የዚህ ተቃራኒ ነበሩ። ከእንጨትና ከድንጋይ ለተሠሩ ጣቦታት ተመልሰው እስኪሰግዱ ድረስ እጅግ የታወሩ ነበሩ። ከዚህም የተነሣ እግዚአብሔር ሊተዋቸውና ለቅጣት አሳልፎ ሊሰጣቸው ተነሣ፤ 11: 14-17። ሕዝቡም ይህን ሁሉ ችግር በላያቸው ላይ አምጥተዋል።

ንዑስ ክፍል አምስት - ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

1. ኤር. 7-12 እግዚአብሔር እርሱን አልሰማም ያለውን ሕዝብ እንደሚቀጣው በግልጽ ያሳየናል። የኢየሩሳሌምና የአሁኑንም ዘመን ሕዝብ ሊቀበሉት ያልቻሉት ነገር ይሄ ነው። ይህ ቅጣት ግን ከመጨረሻው ፍርድ ጋር አንድ አይደለም። ይህ ፍርድ በቃል ኪዳን ከእግዚአብሔር ጋር በተሳሰሩ ሰዎች ላይ የሚፈጸም ነገር ነው። እነርሱ የእግዚአብሔር ቤተሰብ አካል ናቸው። ሕዝቡ ግን ኃጢአት በማድረጋቸው ወደ እግዚአብሔር ለመመለስ እምቢ ብለዋል። እንዲያውም በኤርምያስ አማካይነት የተሰጠውን የእግዚአብሔርን ቃል አልተቀበሉም። ስለዚህ አንቀበልም ያሉት ሰዎች ሁሉ ይቀጣሉ። ይህም ቅጣት እነርሱ የእግዚአብሔር መሆናቸውንና ወደ እርሱም መመለስ እንዳለባቸው ያሳስባቸዋል።
2. እግዚአብሔር ጻድቅ ነው። ስለዚህም የእርሱም ስም የተሸከሙት ሰዎች እንዲያጠፉት አይፈቅድላቸውም። እግዚአብሔር ልጆቹን ወደ ንስሐ ለማምጣት ብቻ ሳይሆን እርሱ ጻድቅ መሆኑንም ደግሞ ለዓለም ለማሳየት ሥራውን ይጀምራል። ሁሉም የፈለገውን ቢያደርግም እንኳ እግዚአብሔር መልካም የሆነውን ነገር ለሚያደርጉ እንደ ኤርምያስ ላሉት ሰዎች እንክብካቤ ያደርግላቸዋል። የእርሱን ስም የሚሰድቡትንና ሕዝቡን የሚያሳድዱትን የማያምኑ ሰዎች ግን ይፈርድባቸዋል። ከጥፋት ሥራቸው ንስሐ ገብተው ወደ እርሱ የሚመጡትን ሰዎች ያድናቸዋል።
3. እግዚአብሔር የእርሱ በሆነው ሕዝብ አኗኗርና ድርጊት ውስጥ ልዩ ሥፍራ እንዲሰጠው ይፈልጋል። ለእግዚአብሔር የተሰጠው ሁለተኛውን ሥፍራ ከሆነ ግን አንደኛውን ሥፍራ አንድ ነገር ወይም አንድ ሰው ወስዶታል ማለት ነው። ይህም ነገር ጣቦት ነው። ስለዚህ ለእግዚአብሔር የሚገባውን ክብር ወስዷል። ይህም እግዚአብሔርን ያስቆጣዋል። እግዚአብሔር ምን ጊዜም የመጀመሪያው ሥፍራ እንዲሰጠው ይፈልጋል። እግዚአብሔር ፈጣሪ የመልካምና የበጎ ስጦታ ሁሉ ምንጭ ነው። እርሱ ከሕዝቡ ጋር ቃል ኪዳን ገብቷል። እነርሱ የእርሱ ስለሆኑ ንብረቱ ናቸው። ስለዚህ የእርሱ በሆነው ውስጥ ምንም ነገር

የመጀመሪያውን ሥፍራ እንዲወስድ አይፈልግም፤ እርሱ የመጀመሪያውን ሥፍራ በሚወስድበት ጊዜ ሁሉ ነገር ይስተካከላል። ካልሆነ ግን የሁሉም ነገር ቅደም ተከተል መዘበራረቁ አይቀርም።

ንዑስ ክፍል ስድስት - የክለሳ ጥያቄዎች

1. ከኢዮስያስ በፊት የነገሡት ማንና ማን ናቸው?
2. ኢሳይያስ የሞተው መቼ ነው?
3. ኤርምያስ መተንበይ ሲጀምር ኃያል የነበረችው መንግሥት ማን ነበረች?
4. ኢዮስያስ ባቢሎንን የመርዳት ሙከራ ያደረገው ለምንድነው?
5. የግብፅ ንጉሥ የተዋጋው ከማን ጋር ነው?
6. ኢዮስያስን በመጊዶ የገደለው ማን ነው?
7. ዮሴፍ. 7:1-7 መልእክት ምንድነው?
8. የሕዝቡ እጅግ ከፍተኛ የሆነ ስሕተት ምን ነበር?
9. የኤርምያስ ዕንባ ምን ያሳየናል?
10. ኤርምያስ በምዕ. 7-12 ውስጥ በሰፊው ስለ ፍርድ የተናገረው ለምንድነው?
11. የእግዚአብሔር ዋና ጥያቄ ሥርዓት ነው ወይስ ንጽሕና?
12. የአጥንቶቹ መበታተንና መሰጣት የምን ምልክት ነው?
13. ካህናትና ሽማግሌዎች ሳይቀሩ ምን ይሠሩ ነበር?
14. ኤር. 9 ስለ ሕዝቡ አኗኗር ምን ያሳየናል?
15. እግዚአብሔርንና ጣዖታትን የሚያነጻጽረው የትኛው ምዕራፍ ነው?
16. ኤርምያስ ይኖርባት የነበረችው ከተማ ማን ትባላለች?
17. ኤር. 7 ና 12 ያላቸው ተመሳሳይ ትምህርት ምንድነው?
18. ኤርምያስ በዙሪያው የሚያያቸው የምን ምልክቶች ነበሩ?
19. እግዚአብሔር በሕዝቡ ኑሮ ውስጥ የሚፈልገው ምን ዓይነት ሥፍራ ነው?
20. እግዚአብሔርን ሕዝቡን የሚቀጣው በምን ምክንያት ነው?

ንዑስ ክፍል ሰባት - የኤር. 7-12 አስተዋፅዖ

ጠባይና ሥርዓት - ኤር. 7: 1-34

- 1-7 - የንስሐ ጥሪ
- 8-15 - ማስጠንቀቂያ
- 16-20 - የሕዝቡ መጥፎ ድርጊት
- 21-26 - የሕዝቡ አለመታዘዝ
- 27-29 - ልቦ ደንዳናነት
- 30-34 - ደም መፍሰስ

የማይቀረው ፍርድ - ኤር. 8: 1-21

- 1-3 - የተበታተኑ እና የተሰጡ አጥንቶች
- 4-7 - ምሕረት የማይደረግለት ቸልተኝነት
- 8-13 - ጥበበኞች
- 14-17 - ጥፋት
- 18-21 - የኢየሱሳይም ጩኸት

ፍርዱ - ኤር. 9: 1-26

- 1-3 - የሕዝቡ ሐሰተኝነት
- 4-6 - የማጭበርበር ኑሮ
- 7-9 - ማንጸት
- 10-11 - መቸገር
- 12-16 - ፍርድ
- 17-19 - ጩኸት
- 20-22 - ሞት
- 23-24 - በእግዚአብሔር መከበር
- 25-26 - የይሁዳ ሥፍራ

እግዚአብሔርና ጣዖታት - 10: 1-25

- 1-5 - ጣዖታት
- 6-10 - ውድድር
- 11 - አግልከት
- 12-16 - ፈጣሪ
- 17-18 - ጥፋት
- 19-22 - የኤርምያስ ሐዘን
- 23-25 - የኤርምያስ ጸሎት

ቃል ኪዳንና ዓፀፋው - ኤር. 11: 1-23

- 1-5 - ቃል ኪዳን
- 6-8 - የቃል ኪዳን መሪዎች
- 9-13 - ዓመፅ
- 14-17 - ውግዘት
- 18-20 - በኤርምያስ ላይ የተጠነሰሰ ሢራ
- 21-23 - ኤርምያስን ለመግደል የተደረገ ሙከራ

ኃጢአት - ኤር. 12: 1-17

- 1-4 - የቀረበው ጥያቄ
- 5-6 - ምክር
- 7-13 - መራቆት
- 14-17 - አማራጭ ሁኔታዎች

ክፍል ስምንት - ኤር. 13-18

ንዑስ ክፍል አንድ - ታሪካዊ አቀማመጥ

ኢ.የሰያሰ	640 ዓ.ዓ. 1.	ኤርምያስ ያገለገለው በአምስት የተለያዩ ነገሥታት ዘመን ሲሆን፤ በዚህ ክፍል ውስጥ ሦስቱን እንመለከታለን። እነዚህን ታሪኮች ከ2ኛ ነገ. 22-24፣ 7 እና ከ2ኛ ዜና 34-36፣ 8 ባለው ክፍል ውስጥ ማንበብ እንችላለን። አሁን በዚህ ሥፍራ ግን የአገልግሎታቸውን ዓበይት ነጥቦች እንመለከታለን።
ኢ.የአካዝ	609 ዓ.ዓ.	
ኢ.የአቄም	598 ዓ.ዓ.	

2. ኢ.የአካዝ የነገሠው ግብፃውያን በ609 ዓ.ዓ. ኢ.የሰያሰን በመጊዶ ከገደሉት በኋላ ነው። እርሱም ለሦስት ወራት ብቻ ከመራ በኋላ ታሥሮ ወደ ግብፅ ተወስዷል። ግብፃውያንም የእርሱን ወንድም አንግሠውት ሄደዋል። የኢ.የአካዝም ዘመን ሊታወስ እስከማይችል ድረስ በጣም አጭር ነበር።
3. ኢ.የአቄም የነገሠው ለ11 ዓመታት ነው። በ609 ዓ.ዓ. የግብፃውያን ሠራዊት አሦራውያንን በመደገፍ ከባቢሎናውያን ጋር ለመዋጋት ወደ ሰሜን መጥቶ ነበር። ግብፃውያንም ከ609-605 ዓ.ዓ. ድረስ ባቢሎናውያንን በቁጥጥራቸው ሥር ያደረጓቸው ሲሆን በመጨረሻ ግን በባቢሎናውያንን ተሸንፈውና ሥፍራቸውን ለቀው ወደ አገራቸው ተመልሰዋል። ኢ.የአቄምም ለባቢሎን ታማኝ ለመሆን ቃል ገብቶ ነበር፤ 2ኛ ነገ. 24፡1-4።
4. ኢ.የአቄምም ልክ እንደ ይሁዳ ሕዝብ ከግብፅ ጋር ብሻረክ ከባቢሎን የባርነት ቀንበር አመልጣለሁ የሚል ሐሳብ ነበረው። ናቡከደነፆርም ይህንን ሐሳቡን ስምቶ ኢ.የሩሳሌምን ለሁለተኛ ጊዜ ሊወርር መጣ። የመጀመሪያው ወረራ የተደረገው የግብፃውያንን ሠራዊት ድል ባደረገበት ወቅት ነበር።
5. ናቡከደነፆር እዚያ ከመድረሱ በፊት ኢ.የአቄም ሞቶ በኢ.የሩሳሌም ተቀብሮ ነበር። ኢ.የአካዝ፣ ኢ.የአቄምና ሴዴቅያስ ወንድማማች ሲሆኑ እነርሱም የኢ.የሰያሰ ልጆች ነበሩ። ከኢ.የአቄም በኋላ የነገሠው የእርሱ ልጅ የአኪን ሲሆን ናቡከደነፆርም ከአባቱ ዓመፅ የተነሣ የአኪንን ቀጥቶታል።

ንዑስ ክፍል ሁለት - የነቢዩ ሸክም

1. ሕዝቡ ወደፊት የሚቀበሉት መከራ ለኤርምያስ ግለጽ ነበር። ምክንያቱም ከፈታቸው ተደቅኖ የሚጠባበቃቸው ምን እንደሆነ እግዚአብሔር ገልጾለት ነበር። ሕዝቡ ግን ይህንን ሊመለከቱ ስላልቻሉ ኤርምያስ የሚናገራቸውን ቸል ብለው ነበር። ሕዝቡም በዚህ አኳኋን እንዲሰቃዩ በጭራሽ የእግዚአብሔር ዕቅድ አልነበረም። እግዚአብሔር እነርሱን ለማዳን የተቻለውን ሁሉ አድርጓል፤ እነርሱ ግን ለመስማትና ለመታዘዝ ፈቃደኛ አልነበሩም። እግዚአብሔርም ትናንሽ የሆኑ ብዙ መቅሰፍቶች አድርጎባቸዋል፤ እነርሱ ግን ከነዚህ ሁኔታዎች መማር አልፈለጉም። እነዚህ ነገሮች የታላቁ የባቢሎናውያን ወረራ ማስጠንቀቂያዎችም እንደነበሩ አልተረዱም ነበር። በመጨረሻም የኤርምያስ ማስጠንቀቂያዎች በ586 ዓ.ዓ. ተፈጽመዋል።
2. የተሰቃዩት ሕዝቡ ብቻ ሳይሆኑ ኤርምያስም ጭምር ነበር። የእርሱም ስቃይ ከእነርሱ በጣም የተለየ ነበር። ኤርምያስ የተሰቃየው እግዚአብሔር በእርሱ በኩል ስላስተላለፈው መልእክት ሕዝቡ ምላሽ አንሰጥም በማለታቸው ነበር። እግዚአብሔርን አንታዘዝም ማለታቸው የሚያመጣባቸው ውጤት ጥፋት ብቻ መሆኑን ኤርምያስ ያውቅ ነበር፤ ለዚህም የኤርምያስን ጸሎት በምዕ. 15:10-12 ና 18:19 እንዲሁም የጸሎቱን መልስ በምዕ. 15:20-21 ተመልከቱ። በተጨማሪም ኤር. 18:19-23 አንብቡ። በመሠረቱ ስለ ኃጢአታቸውና ስለሚመጣባቸው ፍርድ ማልቀስ የነበረባቸው ኤርምያስ ሳይሆን ሕዝቡ ነበር።
3. ሕዝቡ ኤርምያስ ያመጣላቸውን መልእክት ባለመቀበላቸው የእግዚአብሔር ዕቅድ አልፈረሰም፤ ምክንያቱም ተግባራዊ የሚሆንበት ወቅት ተለወጠ እንጂ ዕቅዱ እንዳለ ነበር። በመሠረቱ ንስሐ ሲገቡ እነርሱን መልሶ በማቋቋምና በመባረክ ፈንታ እግዚአብሔር በ70 ዓመታት የባቢሎን ምርኮ ሊቀጣቸው ይገባ ነበር። ነገር ግን ከቅጣቱ በኋላ መልሶ እንደሚያቋቁማቸውና እንደሚባርካቸው ተስፋ ሰጥቶአቸዋል፤ 16:14-15። በምዕ. 1-25 ውስጥ ብዙ የመልካም ምኞትና የተስፋ ቃል ምንባቦች አናገኝም፤ የኤር. 18:1-11 መልእክት ግን የሚያሳየን መልስ ስለመቋቋም ነው። የባቢሎን ምርኮ የመጨረሻው ነገር ሳይሆን እግዚአብሔር ለሕዝቡ ለሚያደርጋቸው አዳዲስ ነገሮች መክፈቻ ነው። የፍርድ መልእክት ትርጉም የተሰጠው የመጨረሻ ነገር አለመሆኑን መሠረት በማድረግ ነው።

ንዑስ ክፍል ሦስት - ማብራሪያ

1. ይሁዳ ልትዋረድ ሲሆን በእግዚአብሔር የተመረጠው ሕዝብም በዓመፅ ውስጥ ሊጣሉ ነው። ኤርምያስ መልእክቱን በምሳሌ እንዲያሳይ ከእግዚአብሔር ታዟል፤ 13: 1-7። ማንኛውንም በምሳሌ የተላለፈውን መልእክት እንዲረዳ ትርጉሙ ተሰጥቷል፤ 13: 8-11። ሕዝቡ የበረከት ምልክት አድርገው የወሰዱት ነገር ወደ ጥፋት ይለወጣል፤ 13: 12-14። ሕዝቡ ቢሰሙ ሊድኑ ይችላሉ፤ አለበለዚያ ግን ይጠፋሉ፤ 13: 15-17። የባቢሎናውያን ወረራ ሲዴቅያስን የመሳሰሉትን ንጉሣዊ ቤተሰብንና በስተደቡብ የሚገኙት ራቅ ያሉ ከተሞችንም የሚጨምር ሲሆን ወራሪዎቹም የሚመጡት ከሰሜን ነው። የእግዚአብሔርም ሕዝብ ከኃጢአታቸው የተነሣ ይበታተናሉ፤ 13: 20-27።
2. እግዚአብሔር ባመጣቸው መቅሰፍት ምንም ትምህርት አላገኙም። አገሪቱ በጣም አስከፊ በሆነ ድርቅ ተመትታ ነበር፤ 14: 1-6። ኤርምያስ ስለ ራሱና ስለ ሕዝቡ ይጸልያል፤ እነርሱ ግን አሁንም ንስሐ ገብተው ወደ እግዚአብሔር ለመመለስ ፈቃደኛ አልነበሩም፤ 14: 7-9። እግዚአብሔርም ለኤርምያስ መልስ የሰጠው ሲሆን ቁ. 10፣ ኤርምያስም ለሕዝቡ እንዳይጸልይ ነግሮታል፤ ቁ. 11። ንስሐ ካልገቡ እግዚአብሔር ጸሎታቸውን አይሰማም፤ ቁ. 12 ሐሰተኛ ነቢያት ከእግዚአብሔር ያልተላኩትን በመናገር ሕዝቡን ለማሳመንና ለማታለል ይሞክራሉ፤ 14: 13-16 ሐዘንና መከራ በሁሉ ቦታ ይገኛል፤ 14: 17-18 ኤርምያስም ለሕዝቡና ለምድሪቱ መጸለዩን ይቀትላል፤ 14: 19-22።
3. ባቢሎናውያን እንዳይመጡ ንስሐ የመግቢያው ወቅት አልፏል። ምክንያቱም ሕዝቡ ለረጅም ጊዜ እምቢተኞች ነበሩ። አሁን ግን ያለው አማራጭ ፍርድ ብቻ ነው። ምንም ዓይነት ጸሎት ሊያድናቸው አይችልም፤ 15: 1-4 መከራ የማይቀበል አንድም የኅብረተሰብ ክፍል አይገኝም። ማንም ማምለጥ አይችልም፤ 15: 5-9 ኤርምያስ በሕዝቡ ልብ ደንዳናነት የተሸነፈ ሲሆን ሁኔታውም እርሱ ሊገነዘበው ከሚችለው በላይ ነበር፤ 15: 10-12 የይሁዳ ሀብታሞችና ነዋሪው ሕዝብ በጠቅላላ በአጥፊዎች እጅ ይወድቃሉ፤ 15: 13-14 ኤርምያስ በበኩሉ ለእግዚአብሔር ተከታታይ ጥያቄዎች ያቀርባል፤ 15: 15-18 እግዚአብሔርም ለታማኝ አገልጋዩ ለኤርምያስ ልዩ የተሰፋ ታሎች ይሰጠዋል፤ 15: 19-21።
4. ኤርምያስ የሕዝቡን ምላሽ ሲመለከት በሐዘን ይዋጣል። ይህንንም ሁኔታ ለሕዝቡ የሚገልፀው ሚስት ባለማግባትና በተጨማሪም በምንም ዓይነት የቀብር ሥነ ሥርዓት ላይ ባለመገኘት ነው፤ 16: 1-4፤ 16: 5-9። ሕዝቡም ሌሎች አማልክትን ስላመለኩ እግዚአብሔር ይህን ክፉ ነገር እንዳደረገባቸው ይነግራቸዋል፤ 16: 10-13። እግዚአብሔር ግን ሕዝቡን አይተዋቸውም። ወደ ባቢሎን ካስማረካቸው በኋላ መልሶ ያመጣቸዋል፤ 16: 14-15። ከዚህ ሁሉ

በፊት ግን ምድሪቱ በሚደርስበት ፍርድ መንጻት አለባት፤ 16:16-18።
የነቢዩም እምነት ኃይሉን ለሕዝቡ በሚገልጸው በእግዚአብሔር ላይ ይሆናል፤
16:19-21።

5. የይሁዳ ሕዝብ ኃጢአት እንደገና በዝርዝር የቀረበ ሲሆን እነዚህም ኃጢአቶች በጣም ከባድ ከመሆናቸው የተነሣ ምንም ነገር ሊፍቃቸው እንደማይችል ተገልጿል፤ 17:1-4 ሕዝቡ ለመምረጥ እንዲችሉ ሁለት መንገዶች ቀርበላቸዋል፤ 17:7-8 እግዚአብሔርም እነርሱ የሚመርጡት የቱን እንደሆነ ያውቃል፤ 17:9-10 ለገንዘብ ብሎ እግዚአብሔርን መከዳት ውጤቱ ውርደት ነው፤ ኤር. 17:11-13 ኤርምያስ በዚህ ሁሉ ማድረግ የሚችለው እግዚአብሔር እንዲረዳው በጸሎት መጥራት ብቻ ነው፤ 17:14-18 ሕዝቡ የሰንበትን ቀን ችል ሰላሉና ሰላላከበሩ ማስጠንቀቂያ ከእግዚአብሔር ተሰጥቶአቸዋል፤ 17:19-23 መታዘዝም በረከትን እንደሚያስገኝላቸው ተገልጿል፤ 17:24-27

6. እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር ያደረገው ግንኙነት በምሳሌያዊ አነጋገር ተገልጿል። ኤርምያስ ሸክላ ሠራውን በሥራ ላይ እንዳለ የተመለከተ ሲሆን 18:1-4፤ ልክ እንደዚሁ እግዚአብሔር መበተንና መሰብሰብም ጭምር ይችላል፤ በመዳፍ ውስጥ እንዳለ ሸክላ ነው፤ 18:5-11 ሕዝቡ በእግዚአብሔር እጅ ውስጥ ሆነው ታዛዦች በመሆን ፈንታ ዓምጸው በራሳቸው መንገድ ሄደዋል። ቃል ዚዳኑንም እንኳ ሳይቀር ተቃውመው በጣዖታት መደገፍ ጀምረው ነበር፤ 18:12-17። በተጨማሪም የእግዚአብሔርን መልእክተኛ ለማጥፋት አሳይተዋል፤ 18:18። ኤርምያስ ሕዝቡ በተነሳበት ጊዜ እግዚአብሔር እንዲረዳው ሲማፀን እናያለን። ኤርምያስ በመፈጸም ላይ የነበረው ነገር ሁሉ በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር መሆኑ እንዲያምን የሚያስችለው እምነት ነበረው፤ 18:19-23።

ንዑስ ክፍል አራት - ልዩ ጠቃሚ ነጥቦች

1. ኤርምያስ ለብዙ ዓመታት ለኢየሩሳሌም ነዋሪዎች ቢሰብክላቸውም እንኳ ንስሐ የመግባት ፍላጎት ግን በጭራሽ አልነበራቸውም። ኢየሳይስ ያስነሣው የሃይማኖት መነቃቃት የተደረገው በኤርምያስ አገልግሎት መጀመሪያ አካባቢ ነበር፤ 2ኛ ነገ. 22-23። ምንም እንኳ ሕዝቡ ሃይማኖታቸውን እንዲያነጹ ንጉሡ ቢያስገድዳቸውም የሕዝቡ ልብ ግን አልነጸም ነበር። ኤርምያስ ትንቢት ሲነግራቸው ስሜት እርሱን ለመግደል ባደረጉት ሢራ ገልጸውታል። የሰማሪያን ውድቀትና በሌላ በኩል ደግሞ የአሦር፣ የግብፅና የባቢሎንን ሕልውና ስንመለከት ይህ ሁኔታ አስደናቂ ነው። ይሁዳ ግን እግዚአብሔርን በመታመን ፈንታ በጠላቶቿዋ ተመክታ ነበር።

2. እነዚህ ምዕራፎች በማስጠንቀቂያ የተሞሉ ናቸው። እግዚአብሔር በኤርምያስ አማካይነት ለሕዝቡ የሰጣቸው የቃል ማስጠንቀቂያ ብቻ አልነበረም፤ በተጨማሪም ሕዝቡም ሊያስጠነቅቁ የሚችሉ ሌሎች ምልክቶችንም ሰጥቶአቸው ነበር፤ 14:1-6፤ 17:18 ና 16:1-9። ለዚህም በቂ ማስረጃ የሚሆነው ኤርምያስ በባዕድ መንግሥታት ላይ የተናገራቸው ትንቢቶች አብዛኞቹ እርሱ በሕይወት እያለ እንደተፈጸሙ አይተናል። በዚህ ሁሉ ሕዝቡ ፍላጎት ካላቸው ኤርምያስ እውነተኛ ነቢይ መሆኑን መመልከት ይችሉ ነበር። እነርሱ ግን እርሱን በመስማት ፈንታ ተሟገቱት፤ በመማር ፈንታ እንዳልተሳሳቱ አድርገው ራሳቸውን ለማትረብ ሞክረዋል፤ ማስጠንቀቂያዎቹን ማዳመጥ ስላልፈለጉ የኢየሩሳሌም ከተማ በ586 ዓ.ዓ. ተደመሰሰች።

3. ሕዝቡ ቃል ኪዳንን መጣሳቸውና ለደገነነት የተሰጠውን ውል መተላለፋቸውን ጠባያቸው ያረጋግጣል። በእርግጥ እግዚአብሔር አምላካችን ነው ማለታቸው ጥፋት አይደለም። ጥፋታቸው ግን እንደፈለገን ብንኖርም የእርሱ ጥበቃ አይለየንም በማለታቸው ላይ ነው። በብዙ ቦታ ኤርምያስ ደግሞ ደጋግሞ ኃጢአታቸውን ሲጠቅስ እናያለን፤ ሰካር-13:12-14፤ ሐሰተኛ ነቢያት - 14:13-16፤ ጣዖት አምልኮ - 16:10-13፤ ወደኋላ መመለስ - 18:12-17 የመሳሰሉት ነበሩ፤ እነዚህም ፍርድ የሚመጣቸው መሆኑን የሚጠቁሙ ምልክቶች ነበሩ። እነዚህ ነገሮች ፍርድ ማምጣታቸው እንደማይቀር ኤርምያስ ያውቅ ነበር። ሕዝቡ ንስሐ ካልገቡ እግዚአብሔር እንደሚቀጣቸው ግልጽ ሲሆን እነርሱ ግን ባለመስማታቸው ንስሐ መግቢያው ጊዜ ሊያልፍ ችሏል።

ንዑስ ክፍል አምስት - ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

1. አይለያዩም ማለት ትክክል ባይሆንም አብዛኛውን ጊዜ ኃጢአትና መከራ የተቀራረበ ግንኙነት አላቸው። በኤርምያስ ዘመን በነበሩት አይሁዶች ላይ ግን በትክክል የታየ ሐቅ ነበር። አይሁድ ይሰቃዩ የነበረው በኃጢአታቸው ምክንያት ነበር። እግዚአብሔር ኤርምያስን ወደ እነርሱ ቢልከውም ንስሐ ለመግባት ፈቃደኛ አልነበሩም። ንስሐ እንዲገቡ ለማድረግም እግዚአብሔር ብዙ መከራ አድርሶባቸዋል፤ እነርሱ ግን አልተመለሱም። በኤር. 14:1-6 ውስጥ ስለደረሰባቸው ድርቅ እናገባለን። ይህም የሆነው ከኃጢአታቸው የተነሣ ነበር። አሁንም እግዚአብሔር ወደ እርሱ ለመመለስ እምቢ ያሉትን የእርሱን ቤተሰቦች ይቀጣል። የዚህ መከራ ዓላማው እግዚአብሔር ሊታዘዙትና ሊያከበሩት የሚገባው መሆኑን ለሰዎች ለማሳወቅ ነው።

2. ኤርምያስ እግዚአብሔርን ለማገልገል መከፈል ከነበረበት ዋጋ አንዱ ሐዘን ነበር። እግዚአብሔርን ማገልገል ለኤርምያስ በጣም ከባድ ነበር። ምክንያቱም ኤርምያስ ሕዝቡ የእግዚአብሔርን ቁጣ ከማስነሣት ይልቅ ወደ እርሱ እንዲመለሱ ይፈልግ

ነበር። ኢየሱስም ራሱ ኢየሩሳሌም ለንስሐ የነበራትን እምቢተኝነትና የ70ውን ዓ.ም. ፍርድ ሲመለከት አልቅሶላታል። ጳውሎስም የቆርንቶስን ክርስቲያናት ሕጋዊነትና ንስሐ ባለመግባታቸው አልቅሷል። እግዚአብሔር ለእስራኤል ሕዝብ የነበረውን ፍቅር ለመግለጽ በሆሴዕ ቤተሰብ ላይ አሳዛኝ የሆነ ሁኔታ ተጠቅሟል።

3. እግዚአብሔር፣ ሕዝቡ ሕጋዊነት ቢሠሩም እንኳ ዕቅዶቹን ሳይፈጽም አይቀርም። ከላይ እንዳየነው ዕቅዶቹ ተግባራዊ ሳይሆኑ የመዘግየት ሁኔታ ቢያጋጥማቸውም እግዚአብሔር ወደ ባቢሎን ተወስደው ከነበሩት መካከል እርሱን ማገልገል የሚችሉ ሰዎች አድኗል። እግዚአብሔር አንዳንድ ጊዜ እንደ ዔሳው ያሉትን ምላሽ የማይሰጡትን ሰዎች አስወግዶ ያዕቆብን የመሳሰሉትን ሰዎች በበታቸው ይተካል። አይሁድ ወንጌልን አንቀበልም ሲሉ ጳውሎስ ወደ አሕዛብ ሄዷል፤ በላቢህ ለተቀረው ዓለም መልእክቱን የሚያደርሱት አሕዛብ ሆነዋል። ከዚህም የምንረዳው ከሕጋዊነት የተነሣ እግዚአብሔርን ለማገልገል እምቢተኛ የሆኑትን ሰዎች በረከቱን ያጣሉ እንጂ የእርሱን ዕቅዶች አያጨናግፉም። ምክንያቱም እግዚአብሔር ያቀደውን በሌላ መንገድ ተግባራዊ ያደርጋል። የእግዚአብሔርም የአሠራር መንገዶች ዘወትር ትክክልና አማራጭ የማይገኝላቸው ናቸው።

ንዑስ ክፍል ስድስት - የክለሳ ጥያቄዎች

1. ኤርምያስ ያገለገለው በስንት ነገሥታት ዘመን መንግሥት ነው?
2. በ609 ዓ.ዓ. በመጊዶ የተገደለው ማን ነው?
3. ኢየሱስ በንጉሥነት የቆየው ለምን ያህል ጊዜ ነው? ከዚያስ ምን ደረሰበት?
4. ባቢሎን ግብፅን ድል ያደረገችው መቼ ነው?
5. ለባቢሎን የተገዛው የይሁዳ ንጉሥ ማን ይባላል?
6. ኢየሱስም የሞተው መቼ ነው?
7. ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን ለሁለተኛ ጊዜ የወረረው መቼ ነው?
8. ከኢየሱስም በኋላ የነገሠው ማን ነው?
9. ኤርምያስ ለአገልግሎት የተጠራው በኢየሱስ ዘመን በስንተኛ ዓመት ነበር?
10. ኢየሱስ የነገሠው መቼ ነው?
11. ኤርምያስ መከራ የማይቀር መሆኑን የተገነዘበው ለምንድነው?

12. ኤርምያስ ለሕዝቡ ሰብኮላቸው ሕዝቡ ንስሐ እንገባም ብለዋል። ታዲያ ለምን ያለቅስላቸዋል?
13. የሕዝቡ ዓመጽ የእግዚአብሔርን ዕቅድ ሊያበላሽ ችሎአል ወይ?
14. በኤርምያስ 13 የተሰጠው ምሳሌ ትርጉም ምንድነው?
15. ድርቁ ምን ውጤት አስከተለ?
16. ንስሐ እንገባም ያሉትን ሰዎች ጸሎት ሊያድናቸው ችሏል ወይ?
17. ኤርምያስ በመምጣት ላይ የነበረውን ፍርድ በምሳሌ እንዲያሳይ የታዘዘው ምን በማድረግ ነበር?
18. የሕዝቡ መታዘዝ የተፈተነው በምድነው?
19. ኤርምያስ ከሸክላ ሠራው የተማረው ምን ነበር?
20. ኢየሩሳሌም ለኤርምያስ መልእክት የሰጠችው ምላሽ ምን ነበር?
21. እግዚአብሔር የሰጣቸው ምን ዓይነት ማስጠንቀቂያዎችን ነው?
22. የሕዝቡን ልቦና ደንዳናነት የሚያሳዩት ነገሮች ምንድናቸው?

ንዑስ ክፍል ሰባት - አስተዋፅዖ

ውርደት:- ኤር. 13: 1-27

- 1-7 - ምሳሌ
- 8-11 - የተሰጠው ትርጉም
- 12-14 - ስካር
- 15-17 - ሕዝቡ እንዲሰማ የተደረገው ጥሪ
- 18-19 - እውነተኛ ትሕትና
- 20-27 - በመምጣት ላይ የነበረው ውርደት

አገር አቀፍ መቅሰፍት - ኤር. 14: 1-22

- 1-6 - ድርቅ
- 7-9 - ጸሎት
- 10-12 - የእግዚአብሔር መልስ

- 13-16 - ሐሰተኛ ነቢያት
- 17-18 - ቸነፈር
- 19-22 - ንስሐና ጸሎት

የማይቀር ፍርድ - ኤር. 15:1-21

- 1-4 - እማላጅ ማጣት
- 5-9 - የሚመጣው ፍርድ
- 10-12 - የኤርምያስ ልመና
- 13-14 - ፍርድ
- 15-18 - የኤርምያስ ጸሎት
- 19-21 - የእግዚአብሔር መልስ

ሐዘንተኛው ነቢይ - ኤር. 16:1-21

- 1-4 - የጋብቻ መከልከል
- 5-9 - በቀብር ሥነ ሥርዓት ላይ አለመገኘት
- 10-13 - ጣዖት እምልኮ
- 14-15 - ስለ መመለስ የተሰጠ ተስፋ
- 16-18 - ኮብላዮችን ማዳን
- 19-21 - የእግዚአብሔር ኃይል በተግባር መገለጽ

የይሁዳ ኃጢአት - ኤር. 17:1-27

- 1-4 - የኃጢአት ዓይነቶች
- 5-18 - ሁለቱ መንገዶች
- 19-23 - ሰንበት
- 24-27 - ስለ መታዘዝ የቀረበ ጥሪ

መለኮታዊ ሸክላ ሠራ - ኤር. 18:1-23

- 1-4 - ሸክላ ሠራው በሥራ ላይ
- 5-11 - የእግዚአብሔር ዕቅድ
- 12-17 - ወደኋላ መመለስ
- 18 - ዛቻዎች
- 19-23 - የኤርምያስ ጸሎት

ክፍል ዘጠኝ - ኤር. 19-25

ንዑስ ክፍል አንድ - ታሪካዊ አቀማመጥ

1. ኢየሱያስ ከሞተ በኋላ ሁለቱ ልጆቹ ኢየሐክስና ኢየአቄም ነግሠዋል። እነርሱም የነገሡበት ወቅት በአገሪቱ ውስጥ ለውጥ የሚካሄድበት ዘመን ነበር። ግብፅም ደካማ የነበረችውን የባቢሎን መንግሥት ኃያል እንዳትሆን ለብዙ ዓመታት ተዋግታታለች። ባቢሎን ነነዌን በቁጥጥሯ ሥር ማድረግ የቻለችው በ612 ዓ.ዓ. ሲሆን በአሦር የነበሩትን ነገሮች ግን በሙሉ በቁጥጥሯ ሥር ለማድረግ ገና ብዙ የሚቀራት ነገር ነበር። ይህ ማለት ከ612-606 ዓ.ዓ. ድረስ ለስድስት ዓመታት ያህል ባቢሎን የግብፅን ሠራዊት ድል አደረገች፤ እነርሱም እራሳቸውን ለማዳን ሲሉ ወደ ግብፅ መሸሽ ነበረባቸው። ወደ አገራቸውም የሚሸሹበት ወቅት ፈርዖን ኒካው ኢየሐክስን ይዞ ወደ ግብፅ ወሰደው፤ 2ኛ ነገ. 23:33። እርሱም ለ11 ዓመታት ያህል ከነገሠ በኋላ ግብፅን ደግፎ በባቢሎን ላይ ተነሣ። ናቡከደነፆር ወደ ኢየሩሳሌም ከመድረሱ በፊት ኢየአቄም ታምሞ ስለሞተ ልጁ ዮአኪን በምትኩ ነግሦ ነበር።
2. ናቡከደነፆር በ597 ዓ.ዓ. ኢየሩሳሌምን ለ2ኛ ጊዜ ከመውረሩ በፊት ዮአኪን የነገሠው ለሦስት ወራት ብቻ ነበር፤ 2ኛ ነገ. 24:8 ዮአኪንም ከነ ሕዝቅኤል ጋር በአንድ ላይ ወደ ባቢሎን በምርኮ ተወሰደ፤ 2ኛ ነገ. 24:10-16ና ኤር. 22:24-30። ዮአኪን እስከሚሞት ጊዜ ድረስ ሙሉ ሥልጣኑን የጨበጠ የመጨረሻው የይሁዳ ንጉሥ ነበር፤ 2ኛ ነገ. 25:27-30 ና ኤር. 52:31-34። የአይሁድ ሕግ አንድ ንጉሥ በሕይወት እስካለ ድረስ ሌላ ንጉሥ ሙሉ ሥልጣን አይጨብጥም ስለሚል ዮአኪን በባቢሎን እሥረኛ ቢሆንም እንኳ ሴዴቅያስ ሙሉ ሥልጣን የጨበጠ ንጉሥ አልነበረም። ባቢሎናውያን እርሱን ለምን እንዳነገሡት ለይሁዳ ሊገባቸው ያልቻለ እንቆቅልሽ ነበር።
3. ሴዴቅያስ የመራው ከ597-586 ዓ.ዓ. ነበር፤ 2ኛ ነገ. 24:18-20፤ 2ኛ ዜና 36:11-12 እና ኤር. 52:1-3 ተመልከቱ። እርሱም መጥፎ ንጉሥ ነበር፤ በሌላ በኩል ደግሞ ስለዚህ ዘመን የተነገረ ብዙ ነገር የለም። ኤርምያስም በነዚህ

11 ዓመታት ውስጥ በኢየሩሳሌም ሲተነብዩ የቆየ ሲሆን ሕዝቡም ምንም ተስፋ እንዳልነበራቸው ለእርሱ በጣም ግልጽ ሳይሆንለት አይቀርም። እዚህም ሁኔታ ላይ ያደረሳቸው ንስሐ ለመግባት በተደጋጋሚ እምቢተኛ መሆናቸው ነበር። ስለዚህም በመጨረሻ ምንም ሊያደርጉ እማይችሉበት ደረጃ ላይ ሊደርሱ በቅተዋል። ንስሐ ካልገቡ እግዚአብሔር ምሕረት ሊያደርግላቸው አይችልም። ምንም እንኳ ሁኔታው የተስፋ ጭላንጭል የማይታይበት ቢሆንም ኤርምያስ ተስፋ ሲቆርጥ አናይም። እንዲያውም እስከመጨረሻው በታማኝነት ቆይቷል።

ንዑስ ክፍል ሁለት - የነቢዩ ሸክም

1. ኤርምያስ ከምዕ. 19-25 ባለው ክፍል ውስጥ የሚያተኩረው በመሪዎች ላይ ነው። እዚህም ሁለት ምክንያቶች ሊኖሩት ይችላል፡- 1ኛ፡ የተቀረውን ሕዝብ እርምጃ የሚቀይሱት እነርሱ ስለሆኑና ሕዝቡ አብዛኛውን ጊዜ መሪዎቻቸውን ስለሚመስሉ ይሆናል። ሆኖም ቀደም ካሉት ምዕራፎች እንደተረዳነው ሕዝቡ የዋህ ነው ማለት አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም የሕዝቡን ኃጢአትና ስሕተት አስቀድሞ ሲጠቁም እናያለን። 2ኛ፡ መሪዎች የሕዝቡ ወኪል ናቸው፤ ስለዚህም ሕዝቡ ምን እንደሚመስል የሚያሳዩን እነርሱ ናቸው። ኤርምያስ በነዚህ ምዕራፎች ውስጥ ስለ ነቢያት፡ ካህናትና ነገሥታት የሚናገር ሲሆን። በተለይም በነገሥታት ላይ ትኩረት ያደርጋል። ስለዚህም በነዚህ ክፍሎች ውስጥ ከኢየሱያስ በኋላ የነገሡትን ሁለት ልጆቹን ኢዮአክስንና ኢዮአቄምን እንመለከታለን። በመጨረሻም የኢዮአቄምን ልጅ ዮአኪንንና ከዚያም ሌላውን የኢዮስያስን ልጅ ሴዴቅያስን እናገኛለን በአጠቃላይ ግን ሁሉም ዓመፀኞች ነበሩ።
2. እግዚአብሔር ለአንዳንድ ሰዎች በሕልምና በራዕይ ይናገር ይሆናል፤ አብዛኛውን ጊዜ ግን ለሕዝቡ በአጠቃላይ ከነቢያቱ መካከል በአንዱ አማካይነት ይናገር ነበር። ሕዝቡም የእግዚአብሔርን ቃል መስማት ስለነበረባቸው እነዚህ ነቢያት በይሁዳና በእሥራኤል የክብር ሥፍራ ተሰጥቶአቸው ነበር። ይህንንም ክብር ለማግኘት ሲሉ ብዙ የሐሰት ነቢያት ተነሥተው ነበር። እነዚህ ነቢያት እውነተኛቸውን ነቢያት ከመጥላታቸውም በላይ፤ የተለያዩ መልእክትም ያቀርቡ ነበር። ሕዝቡ መስማት የሚፈልጋቸውንና ደስ የሚያሰኙትን እግዚአብሔር ያልተናገራቸውን ነገሮች በማምጣት የሕዝቡን ልብ በቁጥጥራቸው ሥር አድርገው ነበር። ኤርምያስም ይህንን ለመሰለው ሕዝብ ያለው የፍርድ ቃል ብቻ ነበር።
3. ይሁዳ ከኃጢአቷ ያተረፈችው ነገር ቢኖር ፍርድ ብቻ ነው። እግዚአብሔር ቢሆን ይሁዳንና ኢየሩሳሌምን ከመቅጣት በቀር ሌላ አማራጭ አልነበረውም። ያም ቢሆን የእሥራኤል ሕዝብ ታሪክ እዚህ ላይ አላበቃም፤ እግዚአብሔር ምን ጊዜም ቢሆን ያቀደውን ያደርጋል። ለዚህም ማረጋገጫ የሚሆንን እግዚአብሔር ምርኮው ከ606-536 ዓ. ዓ. ለ70 ዓመታት እንደሚቆይ በኤርምያስ አማካይነት በግልጽ የተናገረ ሲሆን ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር ከሕዝቡ መካከል ጥቂቶቹን በመመለስ

ለመሢሐ መምጣት እንደሚያዘጋጃቸው ተናግሯል። ከዚህ ትንቢት ውስጥ አብዛኛው ነገር በዘሩባቤል፣ ዕዝራና ነህምያ ዘመን ተፈጽሟል። ይህም እግዚአብሔር ሕዝቡን ከኃጢአትና ከራስ ወዳድነት ቀንበር ነፃ እንደሚያወጣ የሚያሳየን ምሳሌ ነው።

ንዑስ ክፍል ሦስት - ማብራሪያ

1. ሄኖም የተባለው ሸለቆ የሚገኘው ከከተማይቱ በስተደቡብ በኩል ሲሆን፤ የዚህ ሸለቆ ስም ተለውጦ የሞት ሸለቆ እንደሚባል ይናገራል፤ ኤር. 19:1-9። ኤርምያስ በእጁ የያዘው ገንቦ ከተማይቱን የሚወክል ሲሆን ይህም ገንቦ ተመልሶ ሊጠገን እስከማይችል ድረስ እንደሚሰባበር ያሳያል፤ ኤር. 19:10-13። ኤርምያስ ከከተማይቱ በስተደቡብ ከሚገኘው ሸለቆ ተነሥቶ እስከ ከተማይቱ ሰሜናዊ ጫፍ ድረስ በመሄድ በቤተ መቅደስ ውስጥ ቆሞ ቃሉን አውጀል፤ ኤር. 19:14-15። ኤርምያስ ልክ እንደ እስጢፋኖስ ፍርሐት የማይታይበት ሰው ነበር።
2. ካህኑ የአሜር ልጅ ጳስኮር ነቢዩ ኤርምያስን ደብድቦ እንደ ተራ ሌባ እሥር ቤት አስገብቶታል፤ ኤር. 20:1-6። ጳስኮር ሌላ አዲስ ስም ተሰጥቶታል፤ ቁ. 3 ኤርምያስ የትንቢት አገልግሎቱን እጅግ አድካሚ ሆኖ ቢያገኘውም መናገሩን አላቋረጠም፤ ኤር. 20:7-12። በዚህ ክፍል ውስጥ ሳይወለድ ቢቀር የተሻለ መስሎ ታይቶታል፤ ኤር. 20:13-18። ኤርምያስ ከሕዝቡ ኃጢአት የተነሣ እንደዚህ ከተሰማው እግዚአብሔር ስለ እነርሱ ምን ያህል ያዘንና ይሰቃይ ይሆን?
3. የኢዮስያስ ልጅ ሴዴቅያስ ለራሱ የፈለገውንና የተለየ ነገር እንጂ እግዚአብሔር በነቢዩ ኤርምያስ አማካይነት የላከውን መልእክት አይቀበልም ነበር፤ 21:1-2። ይህም ንጉሥ ከነቢዩ ሊያመልጥ የሚችልበት ምንም መንገድ አልነበረም። ስለዚህም ኤርምያስ ከእግዚአብሔር የተላከ ልዩ መልእክት ለሴዴቅያስ አምጥቶለታል፤ 21:3-7። ይህንን መልእክት በኤርምያስ 39:1-10 ካለው ክፍል ጋር አነፃፅሩ። ከዚህ በታ እንደምናነበው እግዚአብሔር የተናገረው ነገር በትክክል ተግባራዊ ሆኗል። ይህም ኤርምያስ በእርግጥ ከእግዚአብሔር የተላከ መሆኑን ለሁሉም የሚያረጋግጥ ነበር። ከመጣባቸውም ቁጣ ማምለጫው መንገድ በባቢሎናውያን እጅ መስጠት ብቻ ነበር። ስለዚህም ሕዝብ ኤርምያስን ቢጠላው ምንም የሚያስደንቅ ነገር የለም፤ 21:8-10። ክፉ ባሕርይውን በመለወጥ እንጂ በንግግር ብዛት ምንም ዓይነት ንስሐ ማድረግ አይቻልም። ክፉ ድርጊት የሚያመጣው ነገር ቢኖር ጥፋት ብቻ ነው፤ 21:11-14።
4. ምዕ. 22 ጠቅላላ የተጻፈው ለይሁዳ ነገሥታት ነው። ከኤር. 22:1-7 ያለው ክፍል ከአምስቱ ነገሥታት ማለት ከኢዮስያስ፣ ኢዮአክስ፣ ኢዮአቂም፣ ዮአኪን እና ሴዴቅያስ መካከል ለአንዱ የተነገረ ነው። ይህም እግዚአብሔር ከእርሱ

የሚፈልገው ምን ዓይነት ባሕርይ እንደሆነ ያሳያል። እግዚአብሔርን የማያውቁት አሕዛብም በእነርሱ ላይ የደረሰውን ፍርድ ተመልክተው ምክንያቱ ምን እንደሆነ ይረዳሉ፤ 22:8-10። ሰሎም ተብሎ የተጠቀሰው ንጉሥ ኢዮአክስ ነው፤ 22:11-17። እርሱም በግብፃዊያን ወደ ግብፅ አገር ተወስዶ በዚያ ሞቷል፤ ቁ. 12። ይህም የክፋት ኑሮው ውጤት ነበር፤ ቁ. 13-17። ወንድሙ ኢዮአቂምም ከእርሱ የሚሻልበት ነገር አልነበረውም፤ 22:18-23። እርሱም በኢዮሳሌም እንደሚሞት ከመናገሩም በላይ ቁ. 19 ሕዝቡ በእርሱ ሞት ይደስታሉ እንጂ አያዝኑም። ይህም ንጉሥ ልክ እንደ ወንድሙ ኃጢአተኛ ንጉሥ ነበር። ኢኮንያን የተባለው ንጉሥ የኢዮአቂም ልጅ ዮአኪን ነው፤ 22:24-30። እርሱም በ597 ዓ.ዓ. በናቡከደነፆር ተማርኮ ወደ ባቢሎን ከተወሰደ በኋላ እዚያው ሞቷል፤ ቁ. 26። ይህ ሁሉ የተፈጸመው እግዚአብሔር በኤርምያስ አማካይነት ይሆናል ብሎ በተናገረው መሠረት ነው።

5. ኤርምያስ በምዕ. 23 ውስጥ ስለተለያዩ መሪዎች በተለይም ስለ ነቢያት ይተነብያል። ስለ እረኞች ሲናገር የሚያመለክተው ነቢያትን፣ ካህናትንና ነገሥታትን ነው፤ 23:1-4። እንዲጠባበቁት የተነገራቸው ፍጹም የሆነው መሪ እና እረኛ ጌታ ኢዮሱስ ክርስቶስ ነው፤ 23:5-6። ፍጹም ሰላምና ደስታ የሚያስገኝ የእርሱ ዘመን መንግሥት ብቻ ነው። የባቢሎናውያን ምርኮ በእሥራኤል ሕዝብ ዘንድ አዲስ አባባል እንዲፈጥር ያደርጋል፤ 23:7-8። ሆኖም እግዚአብሔር ያድናቸዋል። የኢዮሳሌም ነቢያት ጠባይ ለማመን እስኪያዳግት ድረስ በኃጢአት የተበከለ ነበር፤ 23:9-15። ከገዛ ልባቸው የወጣውን ነገር ይናገሩ ነበር። ከእግዚአብሔር የተቀበሉት አንድም መልእክት የላቸውም፤ 23:16-22። ሕዝቡን ለማሳሳት ስለ ራሳቸው ሕልም ያወራሉ፤ 23:23-32። የእግዚአብሔር ቃል ይፈርድባቸዋል። የተቀበሉት መልእክት ወደ ባቢሎን እንዲሸጋገሩ ያደረጋቸውን የራሳቸውን ውድቀት እንጂ የእግዚአብሔርን ሸክም አልነበረም፤ 23:33-40። እነርሱም ሊሰሙት ተቃውመውት የነበረውን ነገር ይለማመዱታል።

6. ኢዮአቂም የሞተው በ598 ዓ.ዓ. ነበር፤ ልጁ ዮአኪን የተማረከው ደግሞ በ597 ዓ.ዓ. ነበር፤ በምዕ. 24:1-3 ውስጥ የሚገኝ ራዕይ የተገለጸው በ597 ዓ.ዓ. በሴዴቅያስ ዘመን ነበር። መልካሙም በለስ የሚያሳየው በኢዮሳሌም የቀሩትን ሰዎች ሳይሆን፤ ወደ ምርኮ የተወሰዱትን ሰዎች ነበር የሚያሳየው፤ 24:4-7። ሴዴቅያስና በኢዮሳሌም የቀሩት ሰዎች ሁሉ ዓመፀኞች ስለነበሩ ምንም ተስፋ አልነበራቸውም። ሁሉም ለማንም የማይጠቅሙ ነበሩ፤ 24:8-10።

7. ከ627-606 ዓ.ዓ. ድረስ ኤርምያስ ለማይታዘዝ ሕዝብ ይሰብክ ነበር፤ 25:1-7። በመጨረሻም ቃሉን ባለመስማታቸው እነዚህ ሰዎች ወደ ባቢሎን ምርኮ እንደሚወስዱ ይናገራል፤ 25:8-14። እግዚአብሔርም የሚፈርደው

በይሁዳ ላይ ብቻ ሳይሆን በዙሪያዋ ባሉት መንግሥታት ሁሉ ላይ ነው። ሁሉም የእርሱን ጻድቅ ፍርድ ይቀበላሉ፤ 25:15-26። ኤርምያስ በሰበከበት ወቅት ምላሽ መስጠት የሚያስችል ምቹ ሁኔታና ምርጫም ነበራቸው። ፍርድ ሲመጣ ግን የመቀበል ወይም የመተው መብቱ የእነርሱ አይደለም፤ 25:27-32። የእግዚአብሔር ፍርድ ሁሉን ነገር አመድ ያደርጋል። በዚህ ጊዜ ምንም መጠለያና ተስፋ አይኖርም፤ 25:33-38።

ንዑስ ክፍል አራት - ልዩ ጠቃሚ ነጥቦች

1. ነቢያት በአይሁድ መካከል የነበራቸው የሥራ ድርሻ የእግዚአብሔርን ቃል ለሕዝቡ ማሥረዳት ሲሆን፤ አልፎ አልፎም ራዕዮችን ይመለከቱ ነበር። አንዳንዱም ሕልሞችንም ያልሙ ነበር። አልፎ አልፎ ሊመጣ ብዙ ዓመታት ቀርቶ ስለነበረው ስለ መሢሔ ትንቢት ይናገሩ ነበር፤ ለምሳሌ፡- 23:5-6ን ተመልከቱ። ሕልም፣ ራዕይና የወደፊቱን ሁኔታ መጠቀም ከነቢያት ተግባር ውስጥ የተወሰኑትና አነስተኛ ክፍል የሆኑት ናቸው። ነቢያት በሕዝቡ መካከል የእግዚአብሔር አፍ ስለነበሩ ሕይወታቸውም ደግሞ ስለ እግዚአብሔር የተረዱትን ዕውቀት ማንፀባረቅ ነበረባቸው። አብዛኞቹ ነቢያት ባሕርያቸው መጥፎ ስለነበር የሚያንፀባርቁትም ነገር በጣም መጥፎ ነበር። በተጨማሪም በእንደዚህ ያለ ወቅት ከእግዚአብሔር ምንም መልእክት አይደርሳቸውም ነበር። እግዚአብሔርም ሕልውናውን አይገልጽላቸውም ነበር። በዚህም ምክንያት ያልተቀበሉትን ውሸት የሆነን ነገር ለሕዝቡ ይናገሩ ነበር። ሐሰተኛ ትንቢቶችን በመናገር ሕዝቡን ለማስደሰት ይሞክሩ ነበር፤ 23:9-32። እነዚህ ሐሰተኛ ነቢያት የኤርምያስ ዋና ጠላቶች ነበሩ።
2. ካህናትም ደግሞ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ልዩ ተግባር እንዲኖራቸው የተመረጡ ነበሩ። ንስሐ ለገቡትም ሰዎች የእግዚአብሔርን ምሕረትና ይቅርታ ያደርሱ ነበር። እነዚህ ሰዎች የሚያመጧቸውን መሥዋዕቶች በቤተ መቅደስ ውስጥ በእግዚአብሔር ፊት ያቀርቡ ነበር። በሕዝቡም ኑሮ ውስጥ ገብተው ያስተምሩ ነበር። እግዚአብሔርም የተለየ የአገልግሎት ሥፍራ ስለሰጣቸው በቀላሉ ሊታበዩ በሚችሉበት ሁኔታ ላይ ነበሩ፤ 20:1-6 ና 23:33-34። በዚህም ምክንያት በመካከላቸው ጥቂቶቹ የመልካም ነገር ምሳሌ በመሆን ፈንታ የከፉ ምሳሌ ሆነው ነበር። ሕይወታቸውም በእግዚአብሔር ምሕረት ስላልተለወጠ የሌሎቹን ሕይወት ለመለወጥ ምንም ድርሻ አላበረከቱም፤ ስለዚህ የእግዚአብሔር ጠላት ሆነው ነበር።
3. በሦስተኛ ደረጃ የእግዚአብሔር አገልጋይ የነበሩ አስተዳዳሪዎች ነበሩ። ከሳኢል አንሥቶ እስከ ሴዴቅያስ ዘመን ድረስ በይሁዳም ሆነ በእሥራኤል የአስተዳደርን ሥራ የሚያከናውኑት ነገሥታት ነበሩ። እነዚህ ሰዎች ልክ እንደ ነቢያትና ካህናት

ሥፍራ ተሰጥቶአቸው ነበር። የሕዝቡን አንድነት መጠበቅ የእነርሱ ተግባር ነበር። ሕዝቡንና የሚኖሩበትን አገር መጠበቅ ነበረባቸው። ልክ እንደ ነቢያትና ካህናት እነርሱም ደግሞ የእግዚአብሔር አገልጋዮች ነበሩ። እነርሱም ልክ እንደሌሎቹ ከእግዚአብሔር ርቀው ነበር፤ 21:3-7 ና 22:1-30። ሁሉም እግዚአብሔርን መታዘዝ እምቢ ስላሉ ተራ በተራ ከእርሱ ዘንድ አስወግዶአቸዋል። ካህኑ ጳስኮር፤ ንጉሡ ቤዴቅያስና ነቢዩ ኤርምያስ ሦስቱም የተለያዩ የሥራ ድርሻዎች የነበሯቸው የእግዚአብሔር አገልጋዮች እንደነበሩ አስተውሉ።

ንዑስ ክፍል አምስት - ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

1. ነቢያት ይሁኑ፣ ካህናት ወይም ደግሞ ነገሥታት፣ መሪዎች ሁሉ ከእግዚአብሔር ቃል በታች እንጂ በላይ አይደሉም። ኤርምያስ እግዚአብሔር የተናገረውን ቃል አዳምጦ ታዘዘታል። እርሱ በኢየሩሳሌም ለሰበከላቸው ሰዎች ምሳሌ ሆኖ ነበር። የሌሎችም ሥልጣን ተመሳሳይ ነበር። ካህናትና ነገሥታትም የእግዚአብሔርን ቃል ለመታዘዝ ግዴታ ነበረባቸው። በአዲስ ኪዳንም ውስጥ እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያኑን እንዲመሩ የሾማቸው እንደ ሐዋርያት፣ ዲያቆናት ወዘተ ... የመሳሰሉት የተለያዩ ሠራተኞች እንደሆኑ እንመለከታለን። እነዚህም ሰዎች በአጠቃላይ ቤተ ክርስቲያንን እንዲገነቡ የተለያዩ ሥልጣን ተሰጥቶአቸዋል። ከእነርሱም ገደብ የለሽ ሥልጣን ያለው ሰው የለም፤ ሁሉም ለእግዚአብሔር ቃል መታዘዝ አለባቸው፤ የሚፈረድባቸውም በዚህ መለኪያ ነው።
2. ዘወትር በእግዚአብሔር ሕዝብ ይደርሱ የነበሩት መቅሠፍቶችና መዓቶች የመጡት በእግዚአብሔር ነበር። ሁልጊዜ እግዚአብሔር እነዚህን ነገሮች የሚለካው ከጋጢአት የተነሣ ብቻ አይደለም፤ በተጨማሪም ለሕዝቡ ትምህርት እንዲሆኑትም ነው። ዛሬም በእኛ ላይ የሚመጡብን ማስጠንቀቂያዎች አእምሮአችንን የሰረቁትን ነገሮች በመተው በእግዚአብሔር ላይ እንድናተኩር የሚያሳስቡን ናቸው። ይህን ነገር ብንዘነጋና ችላ ብንል ማስጠንቀቂያዎች ዓላማቸውን ስተው ጭንቀት የሚፈጥሩብን ነገሮች ይሆናሉ።
3. የእውነተኛ ነቢይ ኑሮ ቀላል አይደለም። እግዚአብሔር ለሚያገለግሉት ሰዎች ብዙ ነገሮችን እንደሚያደርግላቸው ተስፋ ገብቶላቸዋል፤ ሆኖም አገልግሎቱ ቀላል ይሆንላችኋል አላለም። ለዚህም ምሳሌ የሚሆንን የእናቶች ነዋሪዎች ኤርምያስን ለመግደል አሥረዋል። በእስያ የነበሩት ሰዎች ጳውሎስን ለመግደል አድመዋል። እስጢፋኖስና ያዕቆብ ታማኝ ምስክሮች ስለነበሩ ተገድለዋል። ሌሎችም እግዚአብሔርን ማገልገል ከመተው መሞት መርጠዋል። ሌሎች ደግሞ እግዚአብሔርን ለማገልገል ስለተጠሩ ብቻ በብዙ የተለያዩ መንገዶች መከራ ተቀብለዋል። ኤርምያስ አንዳንድ ጊዜ አገልግሎቱን እርግፍ አድርጎ እስከመተው ደርሶ ነበር። ተስፋውንም ሁሉ አጥቶ ነበር። በነዚህ ጊዜያቶች ሁሉ

ግን ተስፋ መቁረጥን ድል ለማድረግ እንዲችል እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ነበር።

ንዑስ ክፍል ስድስት - የክለሳ ጥያቄዎች

1. የነገሡት ሦስት የኢየሱስ ልጆች እነማን ነበሩ?
2. ከ612-606 ዓ.ዓ. በባቢሎን ምን ዓይነት ሁኔታ ነበር?
3. በ606 ዓ.ዓ. ምን ተደረገ?
4. በባቢሎናውያን አመለካከት የይሁዳ የመጨረሻ ሕጋዊ ንጉሥ ተደርጎ የተቆጠረው ማን ነበር?
5. ከመጨረሻዎቹ እምስት ነገሥታት መካከል እያንዳንዳቸው ለ11 ዓመታት የነገሡት ሁለት ነገሥታት ማንና ማን ናቸው?
6. ኤር. 19-25 በተለይ የሚያተኩረው በማን ላይ ነው?
7. እግዚአብሔር ለሁሉም መናገር ሲፈልግ አብዛኛውን ጊዜ የሚመርጠው የትኛውን መንገድ ነው?
8. ኤርምያስ ከምርኮ ባሻገር ስለሚሆነው ነገር ሲናገር ምን ብሏል?
9. በኤር. 19 ውስጥ የተጠቀሰው ሸለቆ የተሰጠው አዲስ ስም ማን ይባላል?
10. ኤርምያስን የደበደበው ካህን ማን ነበር?
11. በኤር. 21 ውስጥ የሚገኘው የሴዴቅያስ ጥያቄ ምን ነበር?
12. በኤር. 22 ውስጥ የተጠቀሱት ነገሥታት የትኞቹ ናቸው?
13. ኤር. 23 በተለይ የሚጠቁመው የትኞቹን የሕዝቡን መሪዎችን ነው?
14. በኤር. 24 ውስጥ የሚገኘው ምሳሌ ትርጉም ምንድነው?
15. ከሕዝቡ አቋም የተነሣ ፈጽሞ የማይቀር የሆነው ነገር ምንድነው?
16. እግዚአብሔር ለአገልግሎቱ የሚጠቀምባቸው ሦስት ዓይነት ሰዎች ምን ምን ናቸው?
17. የእግዚአብሔርን አገልጋዮች ተግባር የሚቆጣጠረው ምንድነው?
18. ኤርምያስ ብዙ ችግር የሚቀምሰው ለምንድነው?

ፍፃሜ ያገኘ ትንቢት - ኤር. 19: 1-15

- 1-9 - የሸለቆው መልእክት
- 10-13 - የገንቦው መሰበር
- 14-15 - የቤተ መቅደሱ መልእክት

ካህት ጳስኮር - 20: 1-18

- 1-6 - የጳስኮር ኤርምያስን መደብደብ
- 7-12 - የኤርምያስ ማጉረምረም
- 13-18 - የኤርምያስ የተወለደበትን ቀን መርገም

ሴዴቅያስ - ኤር. 21: 1-14

- 1-2 - የሴዴቅያስ ጥያቄ
- 3-7 - በሴዴቅያስ ላይ የተነገረው ትንቢት
- 8-10 - ሁለቱ መንገዶች (አማራጮች)
- 11-14 - በንጉሡና በከተማይቱ ላይ የተገጠመ ግጥም

የይሁዳ የመጨረሻ ነገሥታት - 22: 1-30

- 1-7 - ለንጉሡ የተሰጠ ቃል
- 8-10 - ራስ መጎቅጎቅ/ የአሕዛብ እግዚአብሔር ሰላደረገው ነገር መገረም
- 11-17 - ኢዮአክስ / ሰሎም/
- 18-23 - ኢዮአቂም
- 24-30 - ዮአኪን / ኢኮንያን/

ለተለያዩ መሪዎችና አገልጋዮች የተጻፈ ክፍል - ኤር. 23: 1-40

1-4 - እረኞች

5-6 - መሢሐዊ ትንቢት (ስለመሢሐ የተነገረ ትንቢት)

7-8 - ባቢሎን /የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር አባባል መቀየር

9-15 - ስለ ሐሰተኛ ነቢያት የተጻፈ ክፍል

16-22 - ስለ ሐሰተኛ ነቢያት የተጻፈ ክፍል

23-32 - ስለ ሐሰተኛ ነቢያት የተጻፈ ክፍል

33-40 - ነቢያትና ካህናት

ስለ መመለስ የተሰጠ የተስፋ ቃል - ኤር. 24: 1-10

1-3 - ከ597 ዓ.ዓ. በኋላ ስለሚሆነው

4-7 - ትርጉም /ለኤርምያስ የተሰጠ ራዕይ ትርጉም

8-10 - መጥፎው በለስ

የማይቀረው ፍርድ - ኤር. 25: 1-38

1-7 - 605 ዓ.ዓ. /የእግዚአብሔር ደጋግሞ ማስጠንቀቅ

8-14 - ምርኮ / የማይቀረው ምርኮ/

15-26 - ጽዋ

27-32 - ፍርድ

33-38 - ብጥብጥ /መከራና ችግር/

ክፍል አሥር - ክለሳ

ንዑስ ክፍል አንድ - ታሪካዊ አቀማመጥ

1. ኤርምያስ በ627 ዓ.ዓ. የትንቢት አገልግሎት እንዲጀምር ከመጠራቱ በፊት እግዚአብሔር ብዙ ሌሎች ነቢያትን በይሁዳና በእሥራኤል አስነሥቶ ነበር። ከእነዚህ መካከል የመጀመሪያዎቹ በእሥራኤል ያገለገሉ የነበሩት እና ሰማቸውን በደንብ የምናውቃቸው ኤልያስና ኤልሳዕ ነበሩ፤ 1ኛ ነገ. 17-2ኛ ነገ. 13።

ከነዚህ ቀጥሎ ደግሞ የተነሡት ሆሴዕና ዓሞን ነበሩ። እነዚህ ሁሉ ይተነብዩ የነበረው ከኤርምያስ በጣም ቀደም ብለው ነበር። ኢሳይያስ መተንበይ የጀመረው በ740 ዓ.ዓ. ንጉሥ ያዝያን በሞተበት ዘመን ሲሆን። ይህም ከኤርምያስ 113 ዓመታት ቀደም ብሎ ነው። የኢሳይያስ ባልደረባ ሚክያስ ነበር። ሚክያስም ይተነብዩ የነበረው ከኢሳይያስ ጋር በአንድ ዘመን ውስጥ ነበር። ሁለቱም ይተነብዩ የነበረው በሦስት የይሁዳ ነገሥታት በኢዮአታም፣ አካዝና፣ ሕዝቅያስ ዘመነ መንግሥት ነበር። ሕዝቅያስ መልካም ንጉሥ ነበር። በተቃራኒው ግን ልጁ ምናሴና የልጁ ልጅ ዓሞን ግን ሁለቱም በጣም ዓመፀኞች ነበሩ። በነርሱ ዘመነ መንግሥት በይሁዳ ምንም ነቢይት አልነበረም።

2. ከሁሉም መልካም ንጉሥ የነበረው የዓሞን ልጅ ኢዮስያስ ነበር። በእርሱም ዘመነ መንግሥት እግዚአብሔር ሁለት ነቢያትን ለይሁዳ ልኳል። ኢዮስያስ መልካም ንጉሥ በመሆኑ የነቢያቱን ሥራ አላቃለለም ነበር። እንደ እውነቱ ከሆነ በጣም አስቸጋሪ ዘመን የነበረው የኢዮስያስ ዘመን ነበር። ኤርምያስና ሰርኒያስም ይተነብዩ የነበረው በኢዮስያስ ዘመነ መንግሥት ነበር። ኤርምያስ ከ627 ዓ.ዓ. አንሥቶ እስከ 586 ዓ.ዓ. እና ከዚያም በኋላ ከ40 ዓመታት በላይ አገልግሏል። ኤርምያስ ባቢሎናውያን ከተማይቱን ለማጥፋት እንደተቃረቡ ተናግሮ ነበር። ዕንባቶምም ለምን እግዚአብሔር ይህንን ኃጢአተኛ መንግሥት እንደመረጠ ጠይቆታል።

3. ኤርምያስ በሕይወት በኖረበት ዘመን ውስጥ በሦስት የተለያዩ ጊዜያቶች የይሁዳ ሰዎች ወደ ባቢሎን ተወስደዋል፤ ይኸውም በ606፣ በ597 ና እንደገናም በ586 ዓ.ዓ. ነበር። በዚያን ጊዜ ተስፋ የነበራቸው ወደ ባቢሎን የተወሰዱት ሰዎች ብቻ ሲሆኑ እግዚአብሔርም በጣም የተለየውን ነቢይ ሕዝቅኤልን ልኮላቸው ነበር። በይሁዳ ግን ከ586-536 ዓ.ዓ. ባለው ጊዜ ምንም ነቢይ አልነበረም፤ ባቢሎን ግን ሕዝቅኤልና ዳንኤል ሁለት ነቢያት ነበሩ። የእነዚህ ሰዎችም የተለየ ተግባር በባቢሎን የነበሩትን አይሁዶች ማጠናከርና ወደ ኢየሩሳሌም እንዲመለሱ የሚፈቅድላቸው ቂርስ የተባለው ንጉሥ ለሚነሣበት አስደናቂ ቀን ሕዝቡን ማዘጋጀት ነበር። ኤርምያስ ግን ምርኮኞቹ ሳይመለሱ ወደ ግብፅ ተወስዶ በዚያው ሞቶ ነበር።

ንዑስ ክፍል ሁለት የነቢዩ ሸክም

1. ኤርምያስ የመልእክቱ ሸክም ይህ ቢሆንም እንኳ ሕዝቡን አዘውትሮ ለንስሐ አይጠራም ነበር። ምክንያቱም እርሱ በሚተነብደበት ጊዜ ሕዝቡ ለንስሐ የተዘጋጀ ልብ አልነበራቸውም ነበር። ዝግጁ ሳይሆኑ ደግሞ ንስሐ ቢገቡ ምንም ጥቅም የለውም። ሕዝቡም ኃጢአታቸውን አልተገነዘቡም ነበር። የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን እንደጣሱ አልተረዱም ነበር። ፍርድ የማይቀር መሆኑን ማየት ተስኗቸው ነበር። ስለዚህም ወደ እግዚአብሔር ከመመለሳቸው

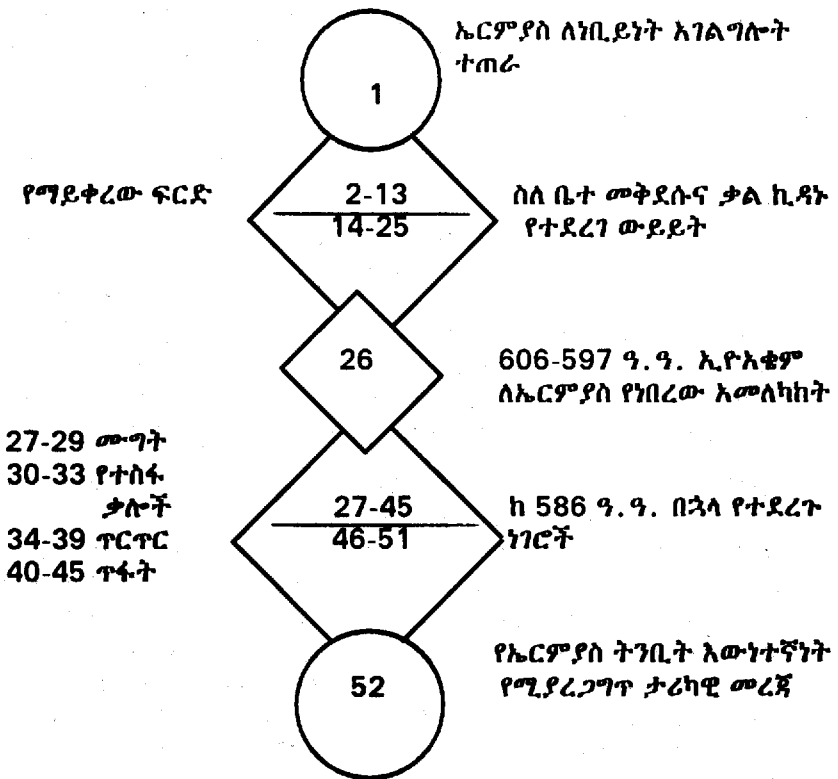
በፊት እነዚህን ነገሮች ሁሉ መረዳት ነበረባቸው፤ በአጠቃላይ ከኤርምያስ ሸክሞች መካከል አንዱ ሕዝቡ ንስሐ ገብተው ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ ነበር። ምክንያቱም ይህንን ካላደረጉ የእግዚአብሔር ትዕግሥት እንደሚያልቅና ፍርድ እንደሚመጣባቸው ያውቅ ነበር።

2. በአጠቃላይ ፍርድ ተግባራዊ ሊሆን እንደሚችል ግልጽ ነበር። ኤርምያስ ከመጠራቱ 100 ዓመታት ቀደም ብሎ ከ12ቱ ነገዶች መካከል አሥሩ በአሦር አማካይነት በምርኮ ተወስደው ነበር። የተረፉትም ይሁዳና ቢኒያም ብቻ ነበሩ። ነነዌ ስትሸነፍ ደግሞ ኤርምያስ ተመልክቷል። ይህም የይሁዳ ሕዝብ በትዕቢት እንዲነፋ ሳያደርገው አይቀርም። በዚህም የተነሣ ትልቋ ጠላታችን ተሸንፋለች ብለው አስበው ነበር። እንደዚህ በማለታቸው ተሳስተዋል። ምክንያቱም በአካባቢው ሌላ ኃያል መንግሥት በባቢሎን ብቅ ልትል ችላለች። ስለዚህ በደቡብም ያለው ሕዝብ ከልቡ ንስሐ ካልገባ እግዚአብሔር ባቢሎንን እንደሚጠቀምበት ግልጽ ነበር። ይህም በ586 ዓ.ዓ. ተግባራዊ ሆኗል።

3. በኤርምያስ መጽሐፍ በተደጋጋሚ የምናገኘው ሦስተኛው ዓቢይ ትምህርት የተስፋ ቃል ነው። እግዚአብሔር ለሕዝቡ ሁለት ዓይነት የተስፋ ቃሎች ሰጥቶአቸው ነበር፤ አንደኛው ታዛዥነታቸውን የተመረኮዘ ነበር። ይኸውም ባቢሎናውያን ሲመጡ እጃቸውን ከሰጡ እነርሱና ከተማቸው እንደሚድኑ የተሰጣቸው የተስፋ ቃል ነበር። ሕዝቡ ግን ይህንን የተስፋ ቃል አልተቀበሉም። በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ ከምርኮው በኋላ እግዚአብሔር የተወሰነ ሕዝብ ከባቢሎን ወደ ይሁዳ መልሶ እንደሚመጣ የተስፋ ቃል ገብቶላቸዋል። ይህም ሕዝብ ልክ እንደተስፋ ቃሉ በዳንኤልና በሕዝቅኤል አገልግሎት አማካይነት ይህንን ሕዝብ ያዘጋጀ ሲሆን፤ ይህ ሕዝብም በዘሩባቤል፣ በዕዝራና በነህምያ ሥራ ሆኖ ወደ ይሁዳ ሊመለስ በቅቷል።

ንዑስ ክፍል ሦስት - ማብራሪያ

1. መጽሐፉ በአጠቃላይ ስለምን እንደሚያስተምር በአጭሩ መረዳት እንድንችል ንድፉ ከተጠና በኋላም ብዙ ነገሮችን መጨመር ሳያስፈልግ አይቀርም። ምክንያቱም ይህ የመጽሐፉ ጥናት ጅግረ እንጂ ፍጻሜ አይደለም። ስለዚህ ይህንን በደምብ ካጠናችሁ በኋላ ራሳችሁ ሌላ ጨምሩበት።

2. የመጀመሪያዎቹና የመጨረሻዎቹ ምዕራፎች ከተቀረው የመጽሐፉ ክፍል የተለዩ ስለሆኑ ለብቻቸው አቅርቦናቸዋል። በምዕ. 1 ውስጥ ኤርምያስ ነቢይ እንዲሆን የመጣለት ጥሪ በዝርዝር ቀርቧል። በምዕ. 52 ውስጥ ደግሞ የይሁዳና የኢየሩሳሌም የመጨረሻ ሁኔታ ማጠቃለያ ተሰጥቶናል። ይህም በ2ኛ ነገ. 25 ውስጥ ከምናገኘው ታሪክ ጋር ተመሳሳይ ነው።
3. ምዕ. 26ን የመጽሐፉ ማዕከል አድርገን ያቀረብነው ሲሆን እንደገና መንበብ አለበት። ይህም ክፍል የተለያዩ የሕዝቡ ጉዕዳን ክፍሎች ለኤርምያስና ለመልእክቱ የነበራቸውን አመለካከት የሚያሳይ አጭር ማጠቃለያ ነው።

በእርግጥ ኤርምያስ ታማኝ ሰው ነበር። ሕዝቡ ግን ዓመፀኞች ነበሩ። በተጨማሪ ምዕ. 26 መጽሐፉን በሁለት ክፍሎች ይከፍላል።

4. በምዕ. 2-25 ውስጥም ሁለት ክፍሎች እናገኛለን። በምዕ. 2-13 ባለው ክፍል ውስጥ ኤርምያስ ስለ ሁለት ነገሮች ማለት ስለ ቤተ መቅደሱና ስለ ቃል ኪዳን ሲሟገት እናያለን። ሕዝቡ እነዚህን ሁለት ነገሮች ካሉን እንደረዳቸው መመላለስ እንችላለን ብለው ያስቡ ነበር፤ እግዚአብሔርም ምንም ዓይነት እርምጃ የሚወስድባቸው አይመስላቸውም ነበር። ኤርምያስ ግን ለሕዝቡ ቃል ኪዳንና ቤተ መቅደሱ ሁለቱም የእግዚአብሔር ሕግ መጠበቅ እንዳለባቸው እንደሚያስገነዝቡ ያሳያቸዋል።
5. በምዕ. 14-25 ባለው ክፍል ውስጥም ፍርዱ የማይቀር ነገር መሆኑን በተደጋጋሚ ነግሮአቸዋል። ሕዝቡ በአሦር ውድቀት በመደሰታቸው እጅግ ተታልለዋል። ምክንያቱም በአሦር ቦታ እግዚአብሔር ባቢሎንን ሊያስነሳ ችሏል። ስለዚህም ይሁዳንና ኢየሩሳሌምን ለመቅጣት ይጠቀምበታል።
6. የመጽሐፍ የመጨረሻ ግማሽ ክፍል ማለትም ከኤር. 27-51 ያለው ክፍል በሁለት ክፍሎች ተከፍሏል። መጽሐፉ በአጠቃላይ የሠፈረው በተነገረበት ዘመን ቅደም ተከተል ሳይሆን በርዕሶች ተከፋፍሎ ነው። ምዕ. 46-51 በቀላሉ ሊታወስ የሚችል ክፍል ከመሆኑም በላይ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከምናገኘው ከየትኛውም ክፍል የተለየ ነው። ምክንያቱም ከ586 ዓ. ዓ. በኋላ በይሁዳ እና በኢየሩሳሌም ምን እንደተፈጸመ የሚነግረን ይህ ክፍል ነው። ኤርምያስም ተገዶ ወደ ግብፅ እንደተወሰደና እዚያም ሳይሞት እንዳልቀረ የሚነግረን ይኸው ነው።
7. ኤር. 27-45 የሚያቀርበው በሴዴቅያስ ዘመን መንግሥት ማለት ከ597-587 ዓ. ዓ. ባለው ዘመን ውስጥ የተፈጸመ የተለያዩ ነገሮችን ሳይሆን አይቀርም። ሕዝቡ የኤርምያስን መልእክት ሲቃወሙ እናያለን፤ ምዕ. 27-29። እግዚአብሔር ግን እንደማይተዋቸው ይናገራል ምዕ. 30-33። በኤርምያስ መጽሐፍ ውስጥ ወደ ፊት ስለሚፈጸሙ ነገሮች የተስፋ ቃል የሚያቀርበው ከምዕ. 30-33 ያለው ክፍል ነው። ኤርምያስ በምዕ. 34-39 ባለው ክፍል ውስጥ ሕዝቡ ከእግዚአብሔር የመጣላቸውን መልእክት እንዲታዘዙ ለማሳመን የመጨረሻ ሙከራ ሲያደርግ እናያለን። ምዕ. 40-45 ደግሞ በ586 ዓ. ዓ. በኢየሩሳሌም ላይ ስለመጣባት ጥፋት ይናገራል።

1. የኤርምያስ ትንቢት የእግዚአብሔርን ትዕግሥት ያሳያል። እግዚአብሔር ከነቢዩ ኤርምያስ በተጨማሪ ሕዝቡ ንስሐ ገብተው ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ ያበረታታቸውን መልካም ንጉሥ ኢዮስያስን ልኮ ነበር። ሕዝቡም የሚነግራቸውን የሚያደርጉ ይመስሉ ነበር። ሆኖም በልባቸው ውስጥ የነበሩትን ጣዖታት አውጥተው መጣል አልቻሉም ነበር። ኤርምያስ ለ40 ዓመታት ሰብኳል። እግዚአብሔር ለ40 ዓመታት ሳይፈርድባቸው ታግሶአቸዋል። ከዚህም በተጨማሪ እግዚአብሔር በባቢሎን በምርኮ ለነበሩት ሰዎች ሁለት ነቢያት ማለት ሕዝቅኤልንና ዳንኤልን ልኮላቸው ነበር። ከ586 ዓ.ዓ. በኋላም ቢሆን በይሁዳ ቀርተው የነበሩትን ሰዎች እግዚአብሔር ታግሶአቸዋል። እንደገና ካመጹም በኋላ እንኳ ጥበቃ እንደሚደረግላቸው ቃል ገቦቶላቸው ነበር። እነርሱ ግን በዚህ ፈንታ ወደ ግብፅ ለመኮብለል ወሰኑ፤ ስለዚህ ሕዝቡ የተፈረደባቸው እግዚአብሔርን ትዕግሥት ስላስጨረሱት ብቻ ነበር።
2. የኤርምያስ ትንቢት የእግዚአብሔርን ምሕረት ያሳያል። እግዚአብሔር በምናሴና በዓሞን ዘመነ መንግሥት የሕዝቡን ዓመፅ ተመልክቷል፤ ሆኖም አላጠፋቸውም። መልካም ንጉሥና በርከት ያሉ ነቢያትን ልኮላቸዋል። በጣም በማይጎዷቸው ትናንሽ ፍርዶች አስጠንቅቆአቸዋል ናቡከደነፆር በ606 ዓ.ዓ. ለመጀመሪያው ጊዜ፤ በ597 ዓ.ዓ. ለሁለተኛ ጊዜ ወደ ኢየሩሳሌም በመምጣት ወሯታል፤ እነርሱ ቢቃወሙትም እንኳ እግዚአብሔር በምሕረቱ ሕዝቡን ያስጠነቅቅ ነበር። የ586 ዓ.ዓ. ፍርድም እንኳ ቢሆን ምሕረት ያለው ነበር።
3. የኤርምያስ ትንቢት የእግዚአብሔርን ታማኝነት ያሳያል። እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር ቃል ኪዳን መሥርቷል፤ ከሕዝቡ መካከል ብዙዎቹ ባያከብሩትም እንኳ እግዚአብሔር ታማኝነቱን ጠብቋል። ምንም እንኳ ብዙ ሕዝብ ካለመታዘዙ የተነሣ እነዚህን የተስፋ ቃሎች ባይወርስም የእግዚአብሔር የተስፋ ቃሎች በጭራሽ አይሻሩም። በይሁዳም ቢሆን እግዚአብሔር ከሰጣቸው የተስፋ ቃሎች መካከል ጥቂቶቹ ሳይፈጸሙ በፊት እግዚአብሔር ሕዝቡን ወደ ባቢሎን ምርኮ መልክ ነበረበት። ታማኝ የሆነ የሕዝቡ ቅሬታ ከኢየሩሳሌም ከመምረጥ ይልቅ ከባቢሎን መምረጥ ነበረበት። ይህ ሁሉ የሚያሳየን የሕዝቡ ኃጢአተኝነትም ቢሆን እንኳ እግዚአብሔር ዕቅዶቹን እንዲለውጥ ለማድረግ አልቻለም። ስለዚህ የሕዝቡ እምነት ቢሰነት በግልጽ የሚያሳየው የእግዚአብሔርን ታማኝነት ነበር። ኤርምያስ የእግዚአብሔር ቃል ዘላለም እንደሚጻናና እንደማይለወጥ ተረድቶ ነበር።

ንዑስ ክፍል አምስት-ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

1. እግዚአብሔር የእርሱ ቤተሰብ ከሆኑት ሰዎች ሁሉ መታዘዝን ይፈልጋል። የይሁዳ ሕዝብ የሚያስፈልጋቸው ቃል ኪዳን ብቻ መስሉአቸው ነበር። ቃል ኪዳን ደግሞ እግዚአብሔር በመታዘዝ የተሞላ መሆኑን ለመቀበል አልፈለጉም ነበር። በመሠረቱ የቃል ኪዳን ተካፋይ መሆን የሚችለው በመታዘዝ ሳይሆን በጸጋ ነው። ሆኖም ግብዣውን የተቀበሉት ሰዎች በኤርምያስ ሆነ በእኛም ዘመን በቃል ኪዳን መመሪያዎች መሠረት መኖር አለባቸው። በእርግጥ ባለመታዘዛቸው በቃል ኪዳን ውስጥ ያላቸውን ድርሻ አያጡም፤ ነገር ግን የቃል ኪዳንን ቅጣቶች ይቀበላሉ። ቃል ኪዳንን መጠበቃቸውም እግዚአብሔርን በመታዘዛቸው ይገለጻል። ይህም በኤርምያስም ዘመን ሆነ በእኛ ዘመን በረከትን ያስገኛል።
2. እግዚአብሔር በቃል ኪዳን ውስጥ ያሉትን የማይታዘዙ ሰዎች ጽድቁን ለማሳየትና በአገልግሎታቸው ጠቃሚ እንዲሆኑ ለማድረግ ይቀጣቸዋል። የኢየሩሳሌምና የይሁዳ ኃጢአት ለሁሉ የተገለጠ ነበር። ለዚህም ኃጢአታቸው ግልፅ በሆነ አኳኋን ቅጣት ካልተቀበሉ እግዚአብሔር በቸልተኝነት ያለፋቸው መስሎ ይታያቸዋል። እግዚአብሔር ደግሞ በባሕርይው እንደዚህ ሊያደርግ አይችልም። ምክንያቱም ኃጢአት ሕዝቡን ለእርሱ አገልግሎት መስጠት እስከማይችል ድረስ ከጥቅም ውጭ ያደርጋል። ሕዝቡ የነቢዩን ቃል ሰምተው ካልተመለሱ እግዚአብሔር ያለው አማራጭ ቢኖር እነርሱን መቅጣት ብቻ ነው። የኤርምያስ መጽሐፍም ይህንን እውነት በብዙ ሥፍራዎች ይገልጻል።
3. የእግዚአብሔር ፍላጎት አሁንም የጠፋውን ወደ እርሱ መመለስ ነው። በዚህ ዘመንም ሰዎች ወደ ቃል ኪዳን ውስጥ ሊገቡ የቻሉት በጸጋ ነው። ከዚህ በኋላ የቃል ኪዳንን ትዕዛዛት ከፍቅር የተነሣ እንዲጠብቁ ይገደዳሉ። በኃጢአት ቢታለሉ ወይም ቢጠመዱ እግዚአብሔር አይተዋቸውም። እርሱ አፍቃሪና ቸር ስለሆነ ወደ እርሱ እንዲመለሱ ይጠራቸዋል። እግዚአብሔር ኢየሱያስንና ኤርምያስን የላከበት ዓላማ ሕዝቡ ከጥፋት እንዲመለስ ጥሪ ለማድረግ ነበር። ወደ ባቢሎን ምርኮ ልኳቸው እነርሱን በቀጣበት ወቅትም እንኳ ቢሆን ከዋና ዋናዎቹ ዓላማዎች መካከል አንዱ እነርሱን መልሶ ለማቋቋም ነበር። የመሢሔን መምጣት የሚጠባበቅ የተጣራ ሕዝብ ከባቢሎን ሊመለስ በቅቷል።

ንዑስ ክፍል ስድስት - የክለሳ ጥያቄዎች

1. ከ1ኛ ነገ. 17-2ኛ ነገ. 13 ያለው ክፍል የሚነግረን ስለ ማንና ማን ነው?
2. በ740 ዓ.ዓ. መተንበይ የጀመረው ማን ነው?
3. ኢሳይያስና ሚካያስ ትንቢት የተናገሩት በማን ዘመነ መንግሥት ነበር?

4. የሕዝቅያስ ልጅ ማን ነው?
5. የዓምን ልጅ ማን ነው?
6. በኢየሱስ ዘመን መንግሥት የተነበዩት ሁለት ነቢያት እነማን ናቸው?
7. ምርኮች ከይሁዳ የተወሰዱት መቼ ነበር?
8. በባቢሎን ይተነብዩ የነበሩት ነቢያት ማንና ማን ነበሩ?
9. ኤርምያስ ከንስሐ ይልቅ ስለ ምን ይናገር ነበር?
10. እስራኤል በአሦር የተያዘችው መቼ ነበር?
11. የአሦር ዋና ከተማ ነንዌ የተያዘችው መቼ ነበር?
12. አሦር የተተካችው በየትኛው መንግሥት ነበር?
13. በኤርምያስ መጽሐፍ ውስጥ የሚገኙት ሁለት ዋና ዋና የተሰፉ ቃላቶች ምን ምን ናቸው?
14. የተወሰነ ሕዝብ የተመለሰው መቼ ነበር?
15. ሥዕላዊ መግለጫ ለምን ይጠቅመናል?
16. ኤር. 1ና 52 የሚናገሩት ስለ ምንድነው?
17. ኤር. 26 የሚናገረው ስለ ምንድነው?
18. በኤር. 2-13 ውስጥ የሚገኙት ሁለት ዋና ዋና ትምህርቶች ምን እና ምን ናቸው?
19. ኤር. 46-51 ያለው ክፍል የሚነግረን ስለ ምንድነው?
20. የኤር. 27-45 አራት ዓበይት ትምህርቶች ምን ምንድናቸው?
21. ኤርምያስ ስለ ቤተ መቅደሱና ቃል ኪዳን የሚገልጽላቸው ነገር ምንድነው?
22. በ612 ዓ.ዓ. ይሁዳ የተደሰተችው በማን ውድቀት ነበር?
23. ኤርምያስ የተነበየው ለሰንት ዓመታት ነው?
24. በኤርምያስ መጽሐፍ ውስጥ በተገለጸው መሠረት የእግዚአብሔርን ትዕግሥት የሚያሳዩ ምሳሌዎች ስጥ?
25. በ586 ዓ.ዓ. የነበረው የባቢሎን ንጉሥ ማን ነበር?

26. እግዚአብሔር ከ640-536 ዓ.ዓ. ባለው ዘመን ውስጥ ምሕረትን በይሁዳ የገለጸው በምን ዓይነት መንገድ ነው?
27. የባቢሎን ምርኮ የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን ይሸራል?
28. እግዚአብሔር ታማኝ የሕዝብ ቅሬታ የመረጠው ከነግን መካከል ነው?
29. የይሁዳ ሕዝብ እምነት ቢስነትን አጉልቶ የሚያሳየው ምንድነው?
30. የእስራኤል ሕዝብ የቃል ኪዳን ተካፋይ የሆነው በምንድነው?
31. ቃል ኪዳን ከተካፋዮቹ የሚሻው ምንድነው?
32. እግዚአብሔር የማይታዘዙትን የሚቀጣው ለምንድነው?
33. እግዚአብሔር ወደ ባቢሎን ከሄዱት መካከል ብዙዎቹን ያዳነው ለምንድነው?

መልሶች ክፍል አንድ

1. በ627 ዓ.ዓ.
2. በ687 ዓ.ዓ. ገደማ
3. ምናሴና ዓምን
4. ኢየሱስ ስላስነሣው መነቃቃት
5. ለ 40 ዓመታት ያህል
6. ሶፎንያስ
7. ሕዝቅኤልና ዳንኤል
8. የኢየሩሳሌም በ586 ዓ.ዓ. መደምሰስ
9. ባቢሎን
10. አዎር
11. ቃል ኪዳንን ስለሰበረ
12. የኢየሩሳሌም በ586 ዓ.ዓ. መደምሰስ
13. በአናቶት

14. እግዚአብሔር ስለቀጣው
15. ቅርንጫፍ
16. በባቢሎናውያን የሚደረገው ወረራ
17. ሴዴቅያስ
18. እጁን ለባቢሎን ከሰጠ በኋላ እንደገና ማመፅና ሕዝቡንም ማላመፅ
19. ሙሉ በሙሉ ከደመሰሳት በኋላ አቃጠላት
20. በሙሉ ወደ ባቢሎን ተወሰዱ
21. በሪብላ
22. ሦስት ጊዜ
23. የአኪን
24. ከእግዚአብሔር ሕዝብ ኃጢአት የተነሣ
25. ቅጣት

ክፍል ሁለት

1. በባዕድ መንግሥት ላይ ፍርድ የሚናገር
2. አብዛኛዎቹ ከ586 ዓ.ዓ. በፊት
3. ስለ ባቢሎን
4. ከ606-5 ዓ.ዓ.
5. ግብፅ፣ ፍልስጤምና ባቢሎን
6. አሞን፣ ሞዓብና፣ ኤዶም
7. ደማስቆ፣ ቂዳር፣ አሦር
8. አካዝ
9. እግዚአብሔር እነዚህን መንግሥታት በሙሉ በቁጥጥሩ ሥር ማድረጉ
10. የፍልስጤም ከተሞች መደምሰስ
11. ከጨው ባሕር በስተምሥራቅ የምትገኘውን ሞዓብን
12. ባቢሎን

13. ናቡከደነፆር

14. ባቢሎን በሚዶንና በፋርስ ተደመሰሰች፤ ከዚያም በአሸዋ ሥር ተቀብራ ለዘመናት ተረስታ ቆይታለች

15. ከንቲነታቸው ተገለጠ

16. በእግዚአብሔር ሥራ ላይ ተቃውሞ በሚያደርሱ የተባበሩ ኃይሎች

ክፍል ሦስት

1. የኤርምያስ ጥሪን የ586 ዓ. ዓ. ድርጊቶች

2. በባዕድ መንግሥታት ላይ ስለሚደርሰው የእግዚአብሔር ፍርድ

3. ምዕ. 41-45

4. እግዚአብሔር ወደፊት ለሕዝቡ ስለሚያደርግላቸው ነገሮች የተሰጠ የተስፋ ቃል ነው

5. ጻድቅነቱ

6. ጣዖት አምልኮ

7. እግዚአብሔር መልሶ እንደሚያቋቋማቸው የተስፋ ቃል ስለ ሰጠ ነው

8. ሚክያስ

9. ስለ ሸሸ ተገደለ

10. ናቡከደነፆር

11. ሐናንያ

12. ሕዝቡ ኤርምያስን ይዘው እንዲቀጡት

13. እግዚአብሔር ሕዝቡን መልሶ እንደሚያቋቋም

14. ኤር. 31

15. እግዚአብሔር ለኤርምያስ መሪነት እንዲገዛ መንገዱ

16. እጃችሁን ለባቢሎን ስጡና እግዚአብሔር ያድናችኋል የሚል ነው

17. ተቃውሞ

18. የተወሰነ ሕዝብ ከባቢሎን ተመልሶ መምጣት

1. 597-586
2. በአርዕስት ተከፋፍለው ነው
3. 627
4. ኢዮስያስ
5. ሕዝቡን
6. በግብፅ
7. የቃል ኪዳን ሕግ
8. ነፃነት
9. እግዚአብሔር! ከኃጢአታቸው የተነሣ ሊቀጣቸው
10. የተጣራ የሕዝቡን ቅሬታ
11. ሕዝቡን መልሶ ማቋቋምና ማነቃቃት
12. አዜቃና ለኪሶ
13. እምነት
14. ለኢዮአቂም
15. በግብፅ
16. አቤጄሌክ
17. ሴዴቅያስ
18. ለሌሎች እንዲተላለፍ ነው
19. አብዛኞቹ አንቀበልህም አሉት
20. እጃቸውን ለባቢሎናውያን ቢሰጡ ነው
21. ሁለቱም የባሕርይ ነፃብራቆች ስለሆኑ ነው
22. በመልእክተኞች አማካይነት
23. የማይታጠፍ መሆን

ክፍል አምስት

1. ከ586 ዓ.ዓ. በኋላ
2. ኢየሩሳሌምን አዳናት
3. በውስጡ የሚገኘው ታሪክ የትም ቦታ ስለማይገኝ
4. ወደ ግብፅ ስለሄዱት ሰዎች
5. የኢየሩሳሌም መደምሰስ ታሪክ
6. የባቢሎን
7. ወደ ግብፅ
8. በናቡከደነፆር የተሾመ የአይሁድ መሪ
9. ዮሐናን
10. በምጽጳ
11. ዮሐናን
12. ወደ ግብፅ
13. በ568 ዓ.ዓ. ገደማ
14. የባዕድ መሥዋዕቶችን መሠዋት
15. ለባሮክ
16. እንደሚፈርድበት
17. ኤር. 42
18. ስለ ጎዶልያስ መገደል
19. ወደ ግብፅ እንዳይሸጡ ነበር
20. በግብፅ እስረኛ ሆኖ

ክፍል ስድስት

1. በግብፅ
2. ታሪክ አዘል ሰላላሆን
3. ዓሞን፣ ምናሴ
4. በ39 ዓመቱ፣ በ609 ዓ.ዓ.
5. 2ኛ ነገ. 22-23ና 2ኛ ዜና 34-35
6. ከልብ የተደረገ አለመሆኑን ስለተገነዘበ ሊሆን ይችላል።
7. ከእግዚአብሔር ጋር የገቡትን ውል ስላፈረሱ
8. ካህናትና ነቢያትም በሙሉ ናቸው
9. ሀ. በዚህ ወቅት ንጉሥ የነበረው ኢዮስያስ ንስሐ እንዲገቡ አስገድዶአቸው ስለነበረና
  - ለ. እግዚአብሔር በማይታዘዝ ሕዝብ ላይ የሚያመጣው ፍርድ የማይቀር መሆኑን
  - በቅድሚያ መገንዘብ ስለነበረባቸው።
10. በዚህ ወቅት ኢዮስያስ መነቃቃት አስነሥቶ ስለነበር
11. ኢዮስያስ በመጊዶ ከመገደሉ ሦስት ዓመታት በኋላ በ612 ዓ.ዓ.
12. ፍርድ
13. እምነተቢሰነት
14. ከእነርሱ ጋር ቃል ኪዳን ስለመሠረተ
15. የከነዓናውያንን ሃይማኖት
16. ወደ እግዚአብሔር መመለስና ይቅርታ መቀበል
17. እግዚአብሔር ራሱ
18. ከእነርሱ ጋር የገባውን ቃል ኪዳን በመጣስ
19. የማይሻረውን ዘለዓለማዊ የእግዚአብሔርን ቃል

ክፍል ሰባት

1. ምናልባት ግምት
2. በምናሌ ዘመን መንግሥት
3. አዋር
4. አዋርን ይጠላ ስለነበር
5. ከባቢሉን
6. ፈርዖን
7. ንስሐ መግባትን የያዘ ነው
8. ሐሰተኛ ሃይማኖት መከተል
9. እግዚአብሔር ከእያንዳንዱ ግለሰብ ይጠብቅ የነበረው መልስ
10. ሕዝቡን ወደ ንስሐ ለማምጣት
11. ትድስና
12. በከፍተኛ ደረጃ መጥረዳቸው
13. በሕዝቡ ኃጢአት ውስጥ ተዘፍቀው ነበር
14. ባጠቃላይ የተበላሸ መሆኑን
15. ምዕ. 10
16. እናቶች
17. ባሕርይና ፍርድ
18. በመምጣት ላይ የነበረ ፍርድ
19. ዘወትር የመጀመሪያውን ሥፍራ
20. በኃጢአት

ክፍል ስምንት

1. በእምስት
2. ኢዮስያስ
3. ለምስት ወራት፣ ወደ ግብፅ ተወሰደ
4. 605 ዓ.ዓ.
5. ኢዮአቂም
6. በ598 ዓ.ዓ.
7. በ597 ዓ.ዓ.
8. ልጁ ዮአኪን
9. በ13ኛው ዓመት
10. በ640 ዓ.ዓ.
11. ከይሁዳ ኃጢአት የተነሣ
12. የእግዚአብሔርን ፍቅር ሊያሳያቸው
13. አልቻለም፤ እንዳውም የተመረጡትን ከባቢሎናውያን ምርኮ ጠርቶአቸዋል
14. ኤር. 13፡8-11 ተመልከት
15. ሕዝቡ አሁንም ንስሐ አልገባም እስከ ሐሰተኛ ነቢያትንም ተቀበለ
16. ኤር. 15ን እንደገና አንብብ
17. ሚስት ባለግግባትና በቀብር ሥነ ሥርዓት ላይ ባለመገኘት
18. ሰንበትን በማክበር፤ ኤር. 17ን አንብብ
19. እግዚአብሔር በምርኮው አማካይነት አዲስ ሕዝብ እንደሚፈጥር
20. ሕዝቡ ከኤርምያስ የተላለፈላቸውን መልእክት አንቀበለም እሱም
21. ትንቢቶችና ድርቅን የመሳሰሉ ፍርዶች
22. በሰፊው የተዘረዘሩት ክፉ ድርጊቶች

ክፍል ዘጠኝ

1. ኢየሐክስ፡ ኢየሐቄምና ሴዴቅያስ
2. ግብፅ ከባቢሎን ጋር ትዋጋ ነበር
3. ባቢሎን ግብፅን ድል አደረገች፤ ኢየሐክስ እስረኛ ሆኖ ወደ ግብፅ ተወሰደ፤ ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን ወረረ
4. ዮአኪን
5. ኢየሐቄምና ሴዴቅያስ
6. በሕዝቡ መሪዎች ላይ
7. ከነቢያቱ በእንዱ አማካይነት መናገር
8. ሕዝብ ከምርኮ ይመለሳሉ
9. የሞት ሸለቆ የሚል ነው
10. ጳስኮር
11. ከዚህ የተለየ መልእክት ልታመጣልን አትችልም
12. ኢየሐክስ፡ ኢየሐቄምና ዮአኪን
13. ካህናትን
14. በባቢሎን ያሉት ሰዎች በኢየሩሳሌም ካሉት ይልቅ የተሻለ ተስፋ እንዳላቸው የሚጠቁም ነው
15. ፍርድ
16. ነቢያት፡ ካህናትና ነገሥታት
17. የእግዚአብሔር ቃል
18. እግዚአብሔር ስለማይታዘዘውና ዓመፀኛ ሕዝብ ምን ያህል እንደተሰማው እንዲገነዘቡ ለማድረግ

ክፍል አሥር

1. ስለ ኤልያስና ኤልሳዕ
2. ኢሳይያስ
3. በኢዮአታም፡ አካዝና ሕዝቅያስ ዘመነ መንግሥት
4. ምናሴ
5. ኢዮስያስ
6. ኤርምያስና ሶፎኒያስ
7. በ606፣ በ597 ና በ586 ዓ.ዓ.
8. ሕዝቅኤልና ዳንኤል
9. ሕዝብ በቃል ኪዳኑ ላይ ስለሚሠሩት ኃጢአት
10. በ722 ዓ.ዓ.
11. በ612 ዓ.ዓ.
12. በባቢሎን
13. እጃችሁን ለባቢሎናውያን ሰጥታችሁ ዳኑ፤ ከምርኮው በኋላ ቅሬታ ሕዝብ ተመልሶ ይመጣል
14. በዘሩባቤል፣ ዕዝራና ነህምያ ዘመን
15. መጽሐፍን በአጠቃላይ በአጭሩ ለመመልከት
16. የኤርምያስን ጥሪና አጭር ታሪካዊ ማጠቃለያ
17. ስለ ኢዮአቂም
18. ስለ ቤተ መቅደሱና ቃል ኪዳኑ የተደረገ መግት
19. ከ586 ዓ.ዓ. በኋላ ስለተፈጸሙት ድርጊቶች
20. መግት፣ የተሰፋ ቃሎች፣ ጥርጥርና ጥፋት
21. የሥነ ምግባር ግዴታዎች እንዳሏቸው / እግዚአብሔርን መታዘዝ እንዳለባቸው/
22. በአሦር
23. ከ627-586 ዓ.ዓ. - ለ 40 ዓመታት ያህል

24. ተማሪዎች ከሰጡት መካከል ትክክለኛውን መልስ ይወስድ
25. ናቡከደነፆር
26. ነቢያትን በመላክ
27. አይሻርም፤ ነገር ግን ሊያዘገየው ይችላል
28. ወደ ባቢሎን ተወስደው ከነበሩት ሰዎች መካከል
29. የእግዚአብሔርን ታማኝነት
30. በጸጋ
31. መታዘዝ
32. ጻድቅ መሆኑን ለመግለጽና ከእርሱ ርቀው የሄዱትን ሰዎች ወደ ራሱ ለመለስ
33. እርሱን የሚያገለግል ሕዝብ መልሶ ለማቋቋም ሲል ነው።